

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisin henkilörekistereistä annettua lakia. Muutokset johtuvat Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen eli Schengenin yleissopimukseen.

Schengenin sopimuksen ja yleissopimuksen keskeinen sisältö on henkilöiden rajatarkastusten lakkauttaminen sopimusvaltioiden välisiltä rajoilta ja yhdenmukaisten, Schengenin yleissopimuksessa määriteltyjen

tarkastusten suorittaminen alueen ulkorajoilla. Yleissopimuksessa on myös määräyksiä liikkumisvapauden vastapainoksi toteutettavista rajatarkastuksia korvaavista toimenpiteistä, joiden avulla tehostetaan sisäisestä turvallisuudesta ja järjestyksestä vastaavien viranomaisten yhteistyötä. Yleissopimuksen perusteella otetaan myös käyttöön sopimusvaltioiden yhteinen tietojärjestelmä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Säännökset poliisin henkilörekistereistä	3
1.2. Schengenin sopimukset ja Schengenin tietojärjestelmä	3
1.3. Ulkomaiden lainsäädäntö	6
2. Ehdotetut muutokset	7
Yleistä	7
Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta	8
Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä	8
Tarkastusoikeuden toteuttaminen Schengenin tietojärjestelmään	9
Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille Schengenin tietojärjestelmästä ..	10
Tietojen luovuttaminen ulkomaille Schengenin tietojärjestelmästä	10
Poliisin oikeus käyttää Schengenin tietojärjestelmän tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen	11
Tietojen poistaminen Schengenin tietojärjestelmästä	11
3. Esityksen vaikutukset	12
3.1. Taloudelliset vaikutukset	12
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	12
3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	12
4. Asian valmistelu	12
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
1. Lakiehdotuksen perustelut	13
2. Voimaantulo	21
3. Säättämisjärjestys	21
Liite	27
Rinnakkaistekstit	27

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Säännökset poliisin henkilörekistereistä

Poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995), jäljempänä poliisin henkilörekisterilaki, 1 §:n 1 momentin mukaan poliisilain (439/1995) 1 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi perustettuihin poliisin henkilörekistereihin sovelletaan henkilörekisterilakia (471/1987), jollei poliisin henkilörekisterilaisissa toisin säädetä.

Poliisin henkilörekistereistä säädetään poliisin henkilörekisterilain 1 ja 2 luvussa sekä poliisin henkilörekistereistä annetun asetuksen (1116/1995), jäljempänä poliisin henkilörekisteriasetus, 2 luvussa.

Poliisin henkilörekistereistä poliisiasiaien tietojärjestelmän ja sen osarekisterien sekä hallintoasiain tietojärjestelmän ja sen osarekisterien perusmäärittelyistä ja käyttötarkoituksesta säädetään poliisin henkilörekisterilain 1 a ja 1 b §:ssä. Näihin henkilörekistereihin talletustarkoituksin kerättävistä henkilötiedoista säädetään tarkemmin poliisin henkilörekisteriasetuksen 2 ja 3 §:ssä. Poliisin henkilörekistereistä epäiltyjen tietojärjestelmän ja suojelupoliisin toiminnallisen tietojärjestelmän osalta määrittelyistä, käyttötarkoituksesta ja tietosisällöstä säädetään poliisin henkilörekisterilain 2 ja 3 §:ssä. Muiden kuin 1 a §:ssä tarkoitettujen esitutkintaa, poliisitutkintaa sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä varten perustettujen poliisin pysyvien henkilörekisterien käyttötarkoituksesta säädetään 9 a §:n 1 momentissa. Muiden kuin 1 b §:ssä tarkoitettujen hallintoasiain käsittelyä varten perustettujen poliisin pysyvien henkilörekisterien käyttötarkoituksesta säädetään 9 a §:n 2 momentissa. Kaikkien poliisin henkilörekisterien tietojen säilytysajoista säädetään poliisin henkilörekisterilain 6 luvussa.

Poliisi voi perustaa henkilörekistereitä poliisin valtakunnalliseen käyttöön, useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön, poliisiyksikön käyttöön taikka poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön.

1.2. Schengenin sopimukset ja Schengenin tietojärjestelmä

Eduskunnalle on erikseen annettu hallituksen esitys Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE /1998 vp).

Mainituissa esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehtyyn Schengenin sopimukseen tehdyn pöytäkirjan, Suomen liittymisestä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimuksen tehdyn sopimuksen sekä Schengenin sopimuksen ja yleissopimuksen sopimuspuolina olevien valtioiden sekä Islannin ja Norjan välillä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla tehdyn sopimuksen. Sopimukset on allekirjoitettu Luxemburgissa 19 päivänä joulukuuta 1996. Niiden lisäksi eduskunnan suostumusta pyydetään Schengenin yleissopimuksen 41 artiklan ja 55 artiklan mukaisesti annettaville selityksille, jotka sisältävät liittymissopimusta täydentäviä oikeudellisia velvoitteita. Yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla tehdystä sopimuksessa on luotu järjestely, jonka perusteella Islanti ja Norja osallistuvat ainoastaan Euroopan unionin jäsenvaltioille avoimeen Schengenin sopimusten mukaiseen yhteistyöhön. Yhteistyösopimuksen perusteella Islanti ja Norja osallistuvat Schengen-yhteistyöhön sen kaikilla tasoilla.

Schengenin sopimusten tarkoituksena on rajatarkastusten poistaminen sopimusvaltioiden välisiltä rajoilta. Sopimuksilla pyritään toteuttamaan osapuolten välillä henkilöiden ja tavaroiden vapaa liikkuminen. Schengenin sopimuksilla tarkoitetaan kahden sopimuksen kokonaisuutta. Kesäkuun 14 päivänä 1985 Alankomaat, Belgia, Luxemburg, Ranska ja Saksa allekirjoittivat Schengenissä Luxemburgissa sopimuksen, jonka keskeisenä tavoitteena oli nopeuttaa sisämarkkinoiden

toteutumista poistamalla asteittain henkilö- ja tavaraliikenteen rajatarkastukset osapuolten välillä. Schengenin sopimuksen osapuolet tekivät 19 päivänä kesäkuuta 1990 yleissopimuksen vuoden 1985 sopimuksen soveltamisesta. Vuoden 1990 yleissopimus, jäljempänä Schengenin yleissopimus, sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä henkilöliikenteen rajavalvonnan siirtämisestä sopimuspuolten välisiltä rajoilta sopimusalueen ulkorajoille sekä sisärajatarkastuksia korvaavista järjestelyistä. Yleisen järjestyksen turvaamiseksi on Schengenin yleissopimuksessa otettu yksityiskohtaisia määräyksiä rajatarkastukset korvaavista toimenpiteistä. Huomattava osa näistä määräyksistä käsittelee perustettavaa tietojärjestelmää. Edellä mainittu, Schengenin sopimusten sopimuspuolina olevien valtioiden sekä Islannin ja Norjan välillä yhteistyöstä tehdyssä sopimuksessa Schengenin sopimusten sopimuspuolet mukaanlukien kolme Euroopan unioniin kuuluvaa pohjoismaata sekä Islanti ja Norja sitoutuvat soveltamaan keskinäisissä suhteissaan Schengenin yleissopimuksen määräyksiä.

Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan mukaan sopimuspuolet perustavat yhteisen tietojärjestelmän ja ylläpitävät sitä. Kukin sopimusvaltio perustaa oman kansallisen osansa ja ylläpitää sitä omalla kustannuksellaan ja vastuullaan. Sopimuspuolet perustavat yhdessä teknisen tuen yksikön, jota ne ylläpitävät yhteisellä vastuullaan ja kustannukset jakaen. Teknisen tuen yksikkö sijaitsee Strasbourgissa Ranskassa ja Ranska huolehtii siitä. Schengenin tietojärjestelmä toimii siten, että jäsenvaltio lähettää teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa Schengenin tietojärjestelmään tallettavaksi haluamansa tiedot teknisen tuen yksikölle. Tiedot talletetaan teknisen tuen yksikössä sijaitsevaan keskustietokantaan, jäljempänä *Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta*. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta tiedot jaellaan on-line tiedonsiirron kautta kaikkien sopimusvaltioiden kansallisiin osiin. Menettelyn tarkoituksena on, että Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan sekä kansallisten osien tietokantojen tiedot ovat keskenään identtisiä. Kukin sopimusvaltion kansallisen osan tiedostoa voidaan käyttää automaattiseen hakuun kunkin sopimusvaltion alueella. Muiden sopimusvaltioiden kansallisten osien tiedostoihin ei ole mahdollista tehdä hakuja.

Schengenin yleissopimuksen 95 artiklan

mukaisen henkilön pidättämistä luovutustarkoituksessa tai 99 artiklan mukaisten salaista tarkkailua tai erityistarkastusta koskevien tietojen tallettaminen Schengenin tietojärjestelmään voidaan toteuttaa lisäyksellä niistä sopimusvaltioista, joiden kansallinen laki ei mahdollista pyydettyä toimenpidettä.

Schengenin yleissopimuksen 93 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmän tavoitteena on yleissopimuksen määräysten mukaisesti säilyttää yleinen järjestys ja turvallisuus, valtion turvallisuus mukaan lukien ja soveltaa sopimuspuolten alueella yleissopimuksen määräyksiä henkilöiden liikkuvuudesta järjestelmän kautta toimitettujen tietojen avulla. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta sisältää tietoja henkilöistä ja esineistä.

Schengenin yleissopimuksen 101 artiklan mukaan pääsy Schengenin tietojärjestelmään talletettuihin tietoihin sekä oikeus tehdä niihin hakuja on varattu ainoastaan viranomaisille, joilla on toimivalta rajatarkastuksiin ja muihin poliisi- tai tullitarkastuksiin tai joilla on toimivalta viisumien tai oleskelulupien antamiseen tai tutkimiseen tai yleissopimuksen ulkomaalaislainsäädäntöön liittyvien henkilöiden liikkumista koskevien määräysten soveltamiseen. Kukin viranomainen voi tehdä hakuja ainoastaan tiedoista, jotka on tarpeen sen tehtävien suorittamiseksi. Schengenin yleissopimuksen 131 artiklalla luodaan toimielin, jäsenvaltioiden toimivaltaisista ministereistä koostuva toimeenpaneva komitea, jonka tehtävänä on valvoa Schengenin yleissopimuksen soveltamista. Kunkin sopimusvaltion on toimitettava toimeenpanevalle komitealle luettelo toimivaltaisista viranomaisista. Kukin jäsenvaltio määrittelee itse ne viranomaiset, joilla on oikeudet käyttää tietoja suoraan käyttöisistä. Suomessa toimivaltaisista viranomaisista olisivat poliisi, rajavartiolaitos ja tullilaitos, ulkomaalaisvirasto, ulkoasiainministeriö, Suomen diplomaattinen edustusto, lähetetyn konsulin virasto ja muu Suomen edustusto, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden viisumin ja oleskeluluvan myöntämiseen siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle, jäljempänä *toimivaltaiset Schengen-viranomaiset*. Poliisin, rajavartiolaitoksen ja tullilaitoksen toimivallasta rajatarkastuksiin ja muihin poliisi- tai tullitarkastuksiin säädetään poliisilaissa (493/1995) ja sitä täydentävässä asetuksessa (1112/1995), laissa rajavartiolaitoksesta (5/1975) ja sitä täydentävässä asetuk-

sessä (1026/1994) sekä tullilaissa (1466/1994) ja sitä täydentävässä asetuksessa (1543/1994). Ulkomaalaislain (378/1991) 13 §:n 1 momentin mukaan viisumin ja 17 §:n 1 momentin mukaan oleskeluluvan myöntää ulkomailla Suomen diplomaattinen edustusto tai lähetetyn konsulin virasto. Viisumin ja oleskeluluvan voi myöntää myös muu Suomen edustusto, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden tähän siinä palvelevalle Suomen kansalaiselle. Ulkomaalaislain 13 §:n 3 momentin mukaan viisumin ilman viisumia maahan saapuvalla myöntää ulkomaalaisvirasto tai sen ohjeiden mukaan maahantulopaikan passintarkastusviranomainen. Pykälän 4 momentin mukaan paluuviiisumin myöntää paikallispoliisi. Paikallispoliisi voi myös pykälän 5 momentin mukaan pidentää viisumin voimassaoloaikaa. Ulkomaalaislain 19 §:n mukaan oleskeluluvan ilman oleskelulupaa Suomeen saapuvalla myöntää ulkomaalaisvirasto. Tietyissä ulkomaalaislain 16 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa paikallispoliisi myöntää määräaikaisen oleskelulupaa ilman oleskelulupaa Suomeen saapuvalla henkilölle. Ulkomaalaislain 19 §:n 3 momentin mukaan uuden määräaikaisen oleskeluluvan ja pysyvän oleskeluluvan maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle myöntää paikallispoliisi. Jollei paikallispoliisi katso voivansa erityisestä syystä myöntää pysyvää oleskelulupaa, sen on saatettava asian ulkomaalaisviraston ratkaistavaksi. Ulkomaalaislain 19 §:n 4 momentin mukaan oleskeluluvan Suomessa olevalle diplomaattisen edustuston tai lähetetyn konsulin viraston henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenelleen myöntää ulkoasiainministeriö. Henkilökuntaan kuuluvalla kolmannen valtion kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen sekä henkilökunnan yksityisessä palveluksessa olevalle oleskeluluvan myöntää kuitenkin ulkomaalaisvirasto tai paikallispoliisi.

Schengenin yleissopimuksessa on myös määräyksiä henkilötietojen suojasta. Artiklan 102 mukaan sopimuspuolet voivat käyttää 95-100 artiklassa määrättyjä tietoja ainoastaan niihin tarkoituksiin, jotka on määrätty kullekin kyseisissä artikloissa tarkoitettulle ilmoitustyypille. Tietoja voidaan kopioida ainoastaan teknisiin tarkoituksiin, jos tämä kopiointi on tarpeen 101 artiklassa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten suoraa hakua varten.

Tietoja ei voida käyttää hallinnollisiin tar-

koituksiin. Tästä poiketen 96 artiklan mukaisesti talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä henkilöitä koskevia tietoja voidaan käyttää kunkin sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti myönnettäessä viisumia ja oleskelulupia, tutkittaessa viisumihakemuksia sekä sovellettaessa Schengenin yleissopimuksen ulkomaalaislainsäädäntöön liittyvien henkilöiden liikkumista koskevia määräyksiä.

Schengenin yleissopimuksen 118 artiklan 3 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli voi nimetä Schengenin tietojärjestelmän kansallisen osan tietojen käsittelyyn ainoastaan henkilöitä, jotka on siihen koulutettu ja jotka ovat turvavalvonnan alaisia. Turvavalvonnan alaisuudella Suomessa tarkoitettaisiin suojelupoliisin ennalta estävän henkilöstöturvallisuustyön alaista toimintaa, jonka eräänä keskeisenä osana on poliisin henkilörekisterilain 23 §:n tarkoittamien luotettavuuslausuntojen antaminen säännöksessä rajattuihin virkoihin ja tehtäviin pyrkivistä tai niissä olevista henkilöistä. Lisäksi suojelupoliisi voi lausunto-omennettelyn ulkopuolella toiminnallisesti puuttua valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi toimintaan, joka kohdistuu Suomen sisäistä- tai ulkoista turvallisuutta vastaan, esimerkiksi vieraan valtion tiedusteluasiamiehen tai tällaisen ohjauksessa toimivan henkilön pyrkimässä suomalaisen virkaan tai tehtävään.

Yleissopimuksen 117 artikla edellyttää, että kukin sopimuspuoli noudattaa viimeistään sopimuksen voimaan tullessa henkilötietojen suojelussa tasoa, joka on vähintään samanlainen kuin yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn Euroopan neuvoston sopimuksen, jäljempänä tietosuojasopimus, periaatteista johtuva suojelutaso, noudattaen Euroopan neuvoston ministerikomitean antamaa suositusta R (87) 15 henkilötietojen rajoittamiseksi poliisialalla, jäljempänä tietosuojasuositus. Suomessa tietosuojasopimus ja tietosuojasuositus on huomioitu voimassa olevassa poliisin henkilörekisterilaissa ja -asetuksessa sekä poliisin henkilörekisterilainsäädäntöä koskevissa muutosesityksissä. Tietosuojasuosituksen mukaan hallinnollisiin tarkoituksiin kerätyt pysyvästi talletettavat tiedot olisi talletettava erillisenä henkilörekisterinä. Hallinnollisiin tietoihin ei saisi soveltaa poliisin tietoihin sovellettavia määräyksiä. Schengenin yleissopimuksen 102 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmään talletettuja tietoja ei saa käyttää hallin-

nollisiin tarkoituksiin. Tästä poiketen 96 artiklan mukaisesti talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja voidaan käyttää kunkin sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti viisumien ja oleskelulupien myöntämiseen, viisumihakemusten tutkimiseen tai ulkomaalaislainsäädäntöön liittyvien henkilöiden liikkumista koskevien määräysten soveltamiseen.

Schengenin yleissopimuksen 108 artikla edellyttää, että kukin sopimuspuoli nimeää keskusviranomaisen, joka vastaa Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta osasta. Kunkin sopimuspuoli toimittaa ilmoituksensa tietojärjestelmään tämän viranomaisen välityksellä. Suomessa poliisin ylijohdolla toimisi keskusviranomaisena keskusrikospoliisin vastassa käytännön toimista. Keskusrikospoliisissa hoidetaan nykyisin poliisin kansainväliseen tietojenvaihtoon liittyvien operatiivisten tietojen vaihto.

Toimeenpanevan komitean yleisenä tehtävänä on Schengenin yleissopimuksen 131 artiklan 2 kappaleen mukaan valvoa Schengenin yleissopimuksen oikeata soveltamista. Yhtenäisen käytännön saavuttamiseksi tietojenvaihdossa toimeenpaneva komitea on hyväksynyt luottamukselliseksi luokitellun SIRENE-käsikirjan, joka sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä muun muassa tietojenvaihdossa noudatettavista menetelmistä. SIRENE-käsikirja on tarkoitettu Schengenin yleissopimuksen edellyttämien keskusviranomaisten käyttöön. Poliisin taktisen ja teknisen toiminnan osalta SIRENE-käsikirja on katsottava yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/1951) tarkoittamaksi salassa pidettäväksi asiakirjaksi.

Schengenin yleissopimuksen 114 artikla edellyttää, että kukin sopimuspuoli nimeää valvontaviranomaisen, joka vastaa Schengenin tietojärjestelmän kansallisen osan valvonnasta ja sen tarkistamisesta, että Schengenin tietojärjestelmään talletettuja tietoja ei käsitellä eikä käytetä asianomaisen henkilön oikeuksien vastaisesti. Tietosuojavaltuutettu toimisi Suomen kansallisena valvontaviranomaisena.

Tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain (389/1994) 1 §:n mukaan henkilörekisterilaissa tarkoitettujen asioiden käsittelemistä varten oikeusministeriön yhteydessä on tietosuojalautakunta ja tietosuojavaltuutetun virka. Lain 5 §:n mukaan tietosuojavaltuutetun tehtävänä on tietosuojalautakunnan tehtäviä lukuunottamatta käsi-

tellä ja ratkaista henkilörekistereitä koskevat asiat sekä hoitaa muut henkilörekisterilaista johtuvat tehtävät, seurata henkilörekisterikäytännön yleistä kehitystä ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita, huolehtia toimialaansa liittyvästä tiedotustoiminnasta sekä huolehtia henkilörekistereihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä.

Vuoden 1985 Schengenin sopimuksen ja Schengenin yleissopimuksen lisäksi jäsenvaltioita velvoittava ns. Schengenin säännöstö koostuu myöhemmin allekirjoitetuista liittymissopimuksista, toimeenpanevan komitean päätöksistä ja julistuksista sekä niiden Schengenin elinten päätöksistä, joille toimeenpaneva komitea on siirtänyt päätöksen-tekovaltaa. Schengenin tietojärjestelmän kannalta keskeinen säännös on yllä mainittu toimeenpanevan komitean luottamuksellisena hyväksymä SIRENE-käsikirja. Käsikirja ei sisällä Schengenin yleissopimuksesta poikkeavia säännöksiä.

1.3. Ulkomaiden lainsäädäntö

Tietosuojasopimuksesta ja tietosuojasuosituksesta huolimatta Schengenin sopimusten sopimuspuolet ovat valinneet systemaattisesti ja sisällöllisesti erilaisia tapoja säännellä poliisin rekisteritoimintaa ja Schengenin tietojärjestelmää.

Seuraavassa on käsitelty esimerkkeinä Tanskaa, Belgiaa, Ranskaa ja Saksaa.

1. Tanska

Laki Tanskan liittymisestä Schengenin yleissopimukseen sisältää yhden Schengenin tietojärjestelmää käsittelevän pykälän (2 §).

Pykälän ensimmäisen momentin mukaan Schengenin yleissopimuksen Schengenin tietojärjestelmää käsittelevän IV osaston määräykset ovat voimassa Tanskassa. Säännöksen perustelujen mukaan sopimuksen määräykset ovat näin saaneet tanskalaisen lain aseman. Perustelujen mukaan Schengenin tietojärjestelmän tanskalaiseen osaan sovelletaan viranomaisten rekistereistä annettua lakia, mm. sen varsin väljää rekisterimääräyksiä yms. koskevaa 3 lukua. Rekisteröidyn tarkastusoikeus määräytyy Schengenin yleissopimuksen mukaan poikkeuksellisesti kunkin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella. Tämä tarkoittaa Tanskan osalta viranomaisten rekistereistä annetun

lain 13 §:ä. Pykälän 4—5 momentin mukaan rekisteröidyn tarkastusoikeus voi väistyä yleisiin tai yksityisiin etuihin liittyvien välttämättömien syiden vuoksi.

Pykälän toisen momentin mukaan poliisin ylijohto (rigspolitichefen) on yleissopimuksen 108 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu keskusviranomaisena. Säännöksen perustelujen mukaan toimivaltaisten viranomaisten tietojen luovuttaminen poliisin ylijohtolle voi tapahtua hallintolain 28 §:n ja viranomaisten rekistereistä annetun lain varsin väljän 21 §:n puitteissa.

Pykälän kolmannen momentin mukaan rekisterivalvonta (registertilsynet) on yleissopimuksen 114 ja 128 artikloissa tarkoitettu valvontaviranomaisena.

2. Belgia

Poliisi- ja oikeusviranomaisten tietojenkäsittely perustuu vuoden 1992 yleisen tietosuojalain 8 artiklaan ja sen nojalla vuonna 1995 annettuun kuninkaalliseen päätökseen.

Kuninkaallisen päätöksen 1 artiklan 2 §:n varsin väljän tietojen luovuttamiseen liittyvän viittauksen kansainvälisiin sopimusvelvoitteisiin ja kansainvälisiin poliisiyhteistyöelimisiin on katsottu muodostavan säädösperustan mm. Schengenin sopimusten tarkoittamalle tietojenkäsittelylle.

Yleisen tietosuojalain 11 artiklan 2-4 kohdassa poliisitoimintaan liittyvät tiedot rajataan varsin laajasti rekisteröidyn tarkastusoikeuden ulkopuolelle.

3. Ranska

Schengenin tietojärjestelmän kansallisen osan säädösperustan muodostavat vuodelta 1993 oleva Schengenin tietojärjestelmän käynnistämiseen valtuuden antava päätös sekä vuodelta 1995 olevat SIRENE-toimiston perustamista koskeva asetus ja Schengenin tietojärjestelmän kansallista osaa koskeva asetus. Schengenin yleissopimuksen 108 artiklan tarkoittamana keskusviranomaisena toimii sisäasiainministeriö, joka on siirtänyt asiassa toimivallan kansallisen poliisin ylihallitukselle. Konkreettisesti toimivaltaa käyttää rikospoliisin keskushallitus.

Schengenin tietojärjestelmän kansallista osaa koskevassa asetuksessa määritellään rekisterin sijoituspaikka, tarkoitus, tietosisältö, käyttöoikeudet sekä rekisteröidyn ja valvontaviranomaisen tarkastusoikeus. Re-

kisterin tarkoituksen ja tietosisällön määrittely tapahtuu sopimustekstiä lyhyesti referoimalla. Asetuksen 6 artiklan mukaan kansallisella valvontaviranomaisella on Schengenin yleissopimuksen 109 ja 114 artiklan sekä tietosuojalain 39 artiklan mukainen tarkastusoikeus.

4. Saksa

Poliisin tietojenkäsittelyä on säännöksiä osavaltioiden poliisilaeissa ja liittovaltion rikospoliisin (Bundeskriminalamt, BKA) osalta sitä koskevassa laissa. Poliisiyksiköiden on annettava kunkin rekisterinsä perustamisesta perustamismääräys. BKA:n rekistereiden osalta BKA-lain 34 §:ssä säädetään, mistä seikoista perustamismääräyksessä on määrättävä.

Schengenin yleissopimuksen ratifioinnilla sopimusmääräyksistä tuli osa kansallista lainsäädäntöä. Schengenin tietojärjestelmää ylläpitävä BKA on antanut perustamismääräykset NSIS-henkilöetsintärekisteristä ja NSIS-esine-etsintärekisteristä (NSIS = Schengenin tietojärjestelmän kansallinen osa). Koska yleissopimuksen 102 artiklan 2 kohdan mukaan Schengenin tietojärjestelmän kansallisesta osasta ei voida kopioida muiden sopimuspuolten ilmoituksia muihin kansallisiin tiedostoihin, BKA on lisäksi antanut perustamismääräyksen kansallisista rekistereistä erillisestä, ainoastaan BKA:n käyttöön tarkoitettusta SIRENE-hakemistosta.

NSIS-henkilöetsintärekisterin ja NSIS-esine-etsintärekisterin perustamismääräykset koostuvat pitkälle viittauksista Schengenin yleissopimuksen tekstiin.

NSIS-henkilöetsintärekisterin, NSIS-esine-etsintärekisterin ja SIRENE-hakemiston perustamismääräysten mukaan rekisteröidyn tarkastusoikeus noihin rekistereihin määräytyy Schengenin yleissopimuksen 109 artiklan ja liittovaltion tietosuojalain 19 §:n perusteella. Liittovaltion tietosuojalain 19 §:n 4 momentin mukaan rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta mm. silloin, kun se vaarantaisi yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

2. Ehdotetut muutokset

Yleistä

Suomen liittyminen Schengenin tietojärjestelmään, tietojärjestelmän kansallisen osan perustaminen sekä tietojen luovuttaminen

Schengenin tietojärjestelmän teknisen tuen yksikön keskustietokantaan ja kansallisille toimivaltaisille Schengen-viranomaisille edellyttävät muutoksia poliisin henkilörekisterilakiin

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta

Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan mukaan sopimuspuolet perustavat yhteisen Schengenin tietojärjestelmän ja ylläpitävät sitä. Schengenin tietojärjestelmä muodostuu sopimusvaltioiden kansallisista osista ja sopimusvaltioiden yhteisesti ylläpitämästä teknisen tuen yksiköstä. Teknisen tuen yksikkö sijaitsee Strasbourgissa Ranskassa. Teknisen tuen yksikköön sijoitetun Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan avulla varmistetaan sopimuspuolien kansallisten osien aineellinen identtisyys. Sopimuspuolilla on siten käytössään täysin samat tiedot. Kunkin kansallisen osan tiedostoa voidaan käyttää automaattiseen hakuun kunkin sopimuspuolen alueella. Muiden sopimuspuolten kansallisiin osiin ei ole mahdollista tehdä hakuja. Schengenin tietojärjestelmä on ollut tuotantokäytössä 26.3.1995 alkaen. Tällä hetkellä yleissopimusta soveltavat Alankomaat, Belgia, Espanja, Kreikka, Luxemburg, Portugali, Ranska, Saksa, Italia ja Itävalta.

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan saavat sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset kerätä ja luovuttaa tallettavaksi Schengenin yleissopimuksen 94-100 artiklassa määrättyjä tietoja. Artikloissa säännellään tietojen tallettamisesta luovutustarkoitusta varten pidättäväksi etsittävistä henkilöistä, maahantulokieltoon määrättyistä henkilöistä, kadonneista henkilöistä tai henkilöistä, joiden omien etujen mukaista on sijoittaa heidät väliaikaiseen turvasäilöön sekä todistajista ja henkilöistä, jotka on rikosprosessissa haastettu oikeusviranomaisten eteen vastaamaan teostaan. Lisäksi artiklat sisältävät säännöksiä salaista tarkkailua tai erityistarkastusta varten talletettavista henkilöitä tai ajoneuvoja koskevista tiedoista sekä haltuunottamista tai rikosprosessin todisteita varten etsittäviä esineitä koskevista tiedoista. Tallettavaksi luovutettavat henkilötiedot saavat sisältää vain suku- ja etunimen (mahdolliset peitenimet on rekisteröitävä erikseen), erityiset, muuttumattomat fyysiset erityistuntomerkit, toisen etunimen ensimmäisen kirjaimen, syntymäajan ja -paikan, suku-

puolen, kansalaisuuden, tiedon siitä, onko kyseinen henkilö aseistettu tai väkivaltainen, ilmoituksen syyn ja toteutettavan toimenpiteen. Tietoja voidaan luovuttaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi.

Schengenin tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä Suomen osalta toimisi poliisin ylijohdon toimittamiensa tietojen osalta. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta, sen tietosisällöstä ja käyttötarkoituksesta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 3 a §:ssä.

Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä

Schengenin tietojärjestelmään liittymistä varten poliisille ehdotetaan perustettavaksi poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä, automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, joka nimettäisiin kansalliseksi Schengen-tietojärjestelmäksi. Poliisin valtakunnallisten henkilörekistereiden rekisterinpitäjänä on poliisin ylijohdon. Keskusrikospoliisi ylläpitää rekistereitä poliisin ylijohdon valvonnassa. Toimivaltaiset Schengen-viranomaiset vastaisivat keskusrikospoliisille edelleen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi luovuttamista tiedoista. Keskusrikospoliisi vastaisi, että keskustietokantaan talletettavaksi toimitettavat tiedot ovat sisällöllisesti SIRENE-käsikirjan mukaisia ja niiden edelleen toimittamisesta keskustietokantaan. Poliisin ylijohdon valvoisi ja vastaisi valtakunnallisesta rekisteristä rekisterinpitäjänä. Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä muodostuisi kahdesta osarekisteristä, jotka nimettäisiin Schengen-talletusrekisteriksi ja Schengen-kyselyrekisteriksi.

Schengen-talletusrekisteriin toimivaltaiset Schengen-viranomaiset toimittaisivat Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi haluamansa tiedot ensisijaisesti teknisen käyttöyhteyden avulla. Schengen-talletusrekisteriin saisi kerätä ja tallettaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin. Keskusrikospoliisi, joka toimisi käytännön toimista vastaavana viranomaisena Suomessa, suorittaisi tiedoille SIRENE-

käsikirjan mukaiset laatu- ja laillisuustarkastukset ja toimittaisi tarkastetut ja tarvittaessa muokatut tiedot teknisen tuen yksikköön Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi. Poliisi voisi myös toimivaltaisen oikeusviranomaisen pyynnöstä tallettaa Schengenin yleissopimuksen 95 ja 98 artikloissa tarkoitettuja tietoja Schengen-talletusrekisteriin. Lisäksi poliisi voisi myös puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosaston pyynnöstä tallettaa Schengenin yleissopimuksen 99 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettuja tietoja henkilöistä Schengen-talletusrekisteriin. Tarkistuksen jälkeen nämä tiedot toimitettaisiin edelleen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi. Keskustietokannan tiedot jaeltaisiin on-line tiedonsiirron kautta sopimuspuolien kansallisiin osiin.

Schengen-kyselyrekisteri toimisi Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan 2 kappaleen tarkoittamana kansallisena osana Suomessa. Siihen saisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tallettaa Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot. Tiedot toimitettaisiin on-line yhteydellä. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan avulla varmistetaan Schengenin sopimusvaltioiden kansallisten osien tiedostojen identtisyys. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta sisältää sopimuspuolia koskevat ilmoitukset henkilöistä ja esineistä. Teknisen tuen yksikkö huolehtii näiden tietojen jaosta teknisesti Schengenin sopimusvaltioiden kansallisiin osiin. Poliisille ehdotetaan oikeutta saada yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi sekä Schengen-kyselyrekisterin ylläpitämistä varten toisten sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten Schengenin keskustietokantaan tallettavaksi luovuttamat sekä edelleen kansallisiin osiin siirrettävät tiedot. Teknisen tuen yksikkö vastaa siitä, että tiedot siirtyvät on-line yhteyden avulla poliisiin Schengen-kyselyrekisteriin.

Poliisin tietojen saannista Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 13 b §:ssä. Kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä, sen käyttötarkoituksesta ja tietosisällöstä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 3 b

§:ssä.

Schengenin yleissopimuksen 101 artiklan tarkoittamia toimivaltaisia Schengen-viranomaisia olisivat poliisin lisäksi rajavartiolaitos ja tullilaitos, ulkomaalaisvirasto, ulkoasiainministeriö, Suomen diplomaattinen edustusto, lähetetyn konsulin virasto ja muu Suomen edustusto, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden viisumin ja oleskeluluvan myöntämiseen siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle. Näille viranomaisille ehdotetaan oikeutta tallettaa Schengenin yleissopimuksen 95 - 100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin tarpeellisia tietoja henkilöistä ja esineistä suoraikäyttöisesti poliisiin Schengen-talletusrekisteriin. Suorakäyttöinen talletusoikeus on tarpeen, jotta myös muut toimivaltaiset Schengen-viranomaiset kuin poliisi voisivat luovuttaa Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi haluamansa tiedot keskusrikospoliisille nopealla ja taloudellisella tavalla. Tietojen suorakäyttöisestä tallettamisesta Schengen-talletusrekisteriin ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 14 §:ssä.

Tarkastusoikeuden toteuttaminen Schengenin tietojärjestelmään

Henkilörekisterilain 12 §:n mukaan rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rekisterissä oleviin tietoihin muun muassa silloin, jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa valtion turvallisuutta taikka suhteita toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestöön, haitata rikosten ehkäisemistä tai selvittämistä taikka olla vastoin muuta erittäin tärkeää yleistä etua. Tarkastusoikeutta ei ole myöskään silloin, jos tiedon antaminen saattaisi olla vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Poliisin henkilörekisterilaissa henkilörekisterilain mukaista tarkastusoikeutta on rajoitettu siten, että tarkastusoikeutta ei ole epäiltyjen tietojärjestelmään, suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään eikä muihin poliisin henkilörekistereihin sisältyviin henkilöä tai tekoa koskeviin luokitus-, tarkkailu- tai tekotapa-tietoihin.

Schengenin yleissopimuksen 109 artiklan mukaan henkilön oikeus tarkistaa itseään koskevat Schengenin tietojärjestelmään talletetut tiedot, jotka ovat yhteneviä Suomen kansallisena osana toimivan poliisin Schengen-kyselyrekisterin tietojen kanssa, määräytyy sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jossa kyseinen henkilö käyttää oikeut-

taa. Artiklan mukaan tietojen luovuttamisesta asianomaiselle kieltäydytään, mikäli se on välttämätöntä ilmoituksessa mainitun oikeudellisen toimenpiteen suorittamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien tai vapauksien suojelemiseksi. Tietojen toimittaminen on salaisen tarkkailun tapauksessa kiellettyä kaikissa tapauksissa ilmoitusjakson aikana. Rekisteröidyn tarkastusoikeutta kansalliseen Schengen-tietojärjestelmään ehdotetaan rajoitettavaksi Schengenin yleissopimuksen 109 artiklan 2 kappaleen tarkoittamissa tapauksissa. Rajoituksesta ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentissa.

Schengenin yleissopimuksen 114 artikla edellyttää, että kukin jäsenvaltio nimeää kansallisen valvontaviranomaisen, jonka tehtävänä on kansallista lainsäädäntöä noudattaen valvoa Schengenin tietojärjestelmän kansallista osaa ja sitä että Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallennettuja tietoja ei käsitellä eikä käytetä asianomaisen henkilön oikeuksien vastaisesti. Tätä tarkoitusta varten kansallinen valvontaviranomainen pääsee Schengenin tietojärjestelmän kansallisen osan tiedostoon. Tietosuoja-valtuutettu toimisi Suomen kansallisena valvontaviranomaisena. Voimassa olevan poliisin henkilörekisterilain 15 §:n 2 momentin mukaan tietosuoja-valtuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden myös niistä poliisin rekistereistä, joihin rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta.

Schengenin yleissopimuksen 115 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmän teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustetaan yhteinen valvontaviranomainen, jossa on kaksi edustajaa kustakin kansallisesta valvontaviranomaisesta. Yhteisen valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että Schengenin tietojärjestelmän teknisen tuen yksikkö soveltaa yleissopimuksen määräyksiä oikein. Jokaiselle ehdotetaan oikeutta pyytää teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustettua yhteistä valvontaviranomaista varmistamaan, että häntä koskevien henkilötietojen kerääminen, tallentaminen, käsittely ja käyttö Schengen tietojärjestelmän keskustietokannassa tapahtuu lainmukaisesti ja oikein. Schengenin yleissopimuksesta ei käy selville, miten tätä tarkoittava pyyntö saatetaan yhteisen valvontaviranomaisen tietoon. Tästä syystä ehdotetaan, että tätä tarkoittava pyyntö voitaisiin tietosuoja-valtuutetun ohella esittää myös poliisille. Poliisi toimittaisi

pyynnön tietosuoja-valtuutetulle, joka välittäisi sen yhteiselle valvontaviranomaiselle.

Tarkastusoikeuden toteuttamisesta Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 16 b §:ssä.

Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille Schengenin tietojärjestelmästä

Muiden toimivaltaisten Schengen-viranomaisten kuin poliisin tulee myös saada tietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta voidakseen tehokkaasti osallistua Schengenin yleissopimuksen mukaiseen yhteistyöhön. Sopimusvaltioiden yhteisesti ylläpitämä teknisen tuen yksikkö jakelisi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot Suomessa poliisin Schengen-kyselelyrekisteriin. Tästä syystä ehdotetaan poliisille oikeutta luovuttaa poliisin henkilörekisterin tietoja muille toimivaltaisille Schengen-viranomaisille. Tiedot voitaisiin luovuttaa Schengenin yleissopimuksen artikloissa 95-100 mainittuja tarkoituksia varten. Lisäksi poliisi saisi myös luovuttaa tietoja Schengen-kyselelyrekisteristä muille toimivaltaisille Schengen-viranomaisille muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi sillä edellytyksellä, että tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan toimittanut Schengenin sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen, on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Tiedot saataisiin luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Schengen-talletusrekisteristä poliisi luovuttaisi tietoja samojen periaatteiden mukaan kuin voimassa olevan poliisin henkilörekisterilain 19 §:n 1 momentissa säädetään.

Poliisin oikeudesta luovuttaa Schengen-kyselelyrekisterin tietoja toimivaltaisille Schengen-viranomaisille ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 19 §:n 3 momentissa.

Tietojen luovuttaminen ulkomaille Schengenin tietojärjestelmästä

Schengenin tietojärjestelmän teknisen tuen yksikkö sijaitsee Strasbourgissa Ranskassa. Teknisen tuen yksikköön sijoitettu Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta sisäl-

tää kaikkia sopimuspuolia koskevat tiedot henkilöistä ja esineistä. Keskustietokannasta tiedot jaellaan on-line tiedonsiirron kautta kaikkien sopimuspuolien kansallisiin osiin. Kunkin sopimusvaltion kansalliset toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää kansallisen osan tiedostoa automaattiseen hakuun kunkin sopimusvaltion alueella.

Poliisille ehdotetaan oikeutta luovuttaa Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi Schengenin yleissopimuksen 94 artiklassa tarkoitettuja tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95 - 100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin. Tiedot on luovutettava keskusrikospoliisin välityksellä. Keskusrikospoliisi saa luovuttaa tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielissä muodossa.

Poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 20 §:n 7 momentissa.

Poliisin oikeus käyttää Schengenin tietojärjestelmän tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen

Henkilörekisterilain 16 §:n mukaan henkilörekisterissä olevia henkilötietoja saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, joka on määriteltä ennen tietojen keräämistä, jolle henkilörekisterilain tai muun lain säännöksestä muuta johdu. Schengenin yleissopimuksen mukaan sopimuspuoli voi käyttää Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tietoja ainoastaan niihin tarkoituksiin, jotka yleissopimuksessa on määriteltä kullekin tietotyyppille. Yleissopimuksen 95-100 artikloissa tarkoitettuja tietoja voidaan käyttää muuhun kuin tietojen tallettamis- ja keräämistarkoitukseen ainoastaan, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi. Tätä varten on saatava ennakolta lupa tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi luovuttaneelta Schengenin sopimusvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta. Tietoja ei voida käyttää hallinnollisiin tarkoituksiin. Tästä poiketen 96 artiklan mukaisesti talletettuja maahantulokieltoon määrät-

tyjä henkilöitä koskevia tietoja voidaan käyttää kunkin sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti 101 artiklan 2 kappaleesta johtuviin tarkoituksiin.

Schengen-kyselyrekisteri toimisi Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan 2 kappaleen tarkoittamana kansallisena osana Suomessa ja se sisältäisi siten aineellisesti täysin samat tiedot kuin Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta. Tämän johdosta ehdotetaan, että poliisilla on oikeus käyttää Schengen-kyselyrekisterin tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen vain, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi ja tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi luovuttanut Schengenin sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Lisäksi poliisille ehdotetaan oikeutta käyttää Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja, jos tiedot ovat tarpeen ulkomaalaislaissa säädettyjen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi. Poliisin oikeudesta käyttää Schengen-kyselyrekisterin tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentissa. Poliisin oikeuteen käyttää Schengen-talletusrekisterin tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen sovelletaan voimassa olevan poliisinhenkilörekisterilain 22 §:n 1 momenttia.

Tietojen poistaminen Schengenin tietojärjestelmästä

Schengenin yleissopimuksen 112 ja 113 artikloissa on säänneltä Schengenin tietojärjestelmään talletettavien henkilöitä ja esineitä koskevien tietojen poistamisesta. Henkilön tavoittamiseksi talletetut tiedot poistetaan, kun tiedot eivät enää ole tarpeen siihen tarkoitukseen, jota varten ne on toimitettu. Muita henkilöä koskevia tietoja säilytetään enintään kymmenen vuotta. Tietojen poistamisesta Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ja kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 24 e §:ssä.

Schengenin yleissopimuksen 110 artiklan

mukaan jokainen henkilö voi saattaa asiavirheitä sisältävät itseään koskevat tiedot oikaistavaksi. Tämän johdosta lakiehdotuksen 24 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että virheellistä tietoa ei saisi säilyttää Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannassa eikä kansallisessa Schengen-tietojärjestelmässä.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Suomen osuus teknisen tuen yksikön käyttö-, kehittämis- ja ylläpitokustannuksista ja osallistumisesta Schengenin organisaatioiden toimintaan Schengenin tietojärjestelmän osalta aiheuttaa vuosittain 1,7 miljoonan markan kustannukset.

Poliisille aiheutuu kansallisen Schengen-tietojärjestelmän perustamisesta 18 miljoonan markan kertaluonteiset kustannukset. Kansallisen Schengen-tietojärjestelmän ylläpidosta ja teknisen käyttöyhteyden ylläpitämisestä Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan aiheutuu poliisille arviolta 2,1 miljoonan markan vuotuiset kustannukset.

Muille toimivaltaisille Schengen-viranomaisille aiheutuu myös vähäisinä pidettäviä vuotuisia kustannuksia teknisen käyttöyhteyden ylläpidosta poliisin kansalliseen Schengen-tietojärjestelmään.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Kansallisen Schengen-tietojärjestelmän ylläpito ja käytännön toimista vastaavana viranomaisena toimiminen aiheuttaa keskusrikospoliisille pysyvää lisätyötä arviolta 25 henkilötyövuotta. Tästä aiheutuu poliisille pysyviä lisäkustannuksia noin 7,5 miljoonaa markkaa vuodessa.

3.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaa

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia eri kansalaisryhmien asemaan. Schengenin yleissopimuksen mukaan jokainen jäsenvaltio noudattaa viimeistään yleissopimuksen voimaantulopäivänä erityisesti tietosuojasopimusta ja tietosuojasuositusta. Suomessa tietosuojasopimus ja tietosuojasuositus on otettu huomioon voimassa olevassa poliisin henkilörekisterilaissa.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu pääosin virkатыönä sisäasiainministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, tietosuojavaltuutetun toimistolta, rajavartiolaitokselta, tullilaitokselta, ulkomaalaisosastolta, ulkomaalaisvirastolta, suojelupoliisilta, keskusrikospoliisilta, Helsingin kihlakunnan poliisilaitokselta, Tornion kihlakunnan poliisilaitokselta ja Suomen poliisijärjestöjen liitolta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnalle on erikseen annettu hallituksen esitys Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE /1998 vp).

Mainittuun esitykseen sisältyy poliisin henkilörekisterilain muutosten voimaantulon kannalta tarpeelliset säännökset, joten esitysten käsittely yhdessä on perusteltua. Schengenin yleissopimuksen hyväksymisestä johtuvat poliisin henkilörekisterilain muutostarpeet on yksilöity jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta tehty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY; tietosuojadirektiivi on voimassa. Suomen on saatettava direktiivin soveltamiseksi tarvittavat lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 24. päivänä lokakuuta 1998. Kevään 1998 aikana annettaneen eduskunnalle hallituksen esitys henkilötietolaiksi, joka voimaan tullessaan korvaisi nykyisen henkilörekisterilain. Poliisi aloittaa välittömästi tämän hallituksen esityksen antamisen jälkeen poliisin henkilörekisterilain uudistamisen muun ohella siten, että lain tasolla säädetään riittävän yksityiskohtaisesti poliisin henkilörekistereistä, niihin talletettavista tiedoista, tietojen käyttötarkoituksesta ja tietojen säilytysajoista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain soveltamisala ja määritelmiä.* Pykälä 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi. Momentin poliisin henkilörekistereitä koskevaan luetteloon lisättäisiin Schengenin yleissopimuksen hyväksymisen jälkeen Suomessa käyttöön otettava Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta poliisin ylijohdon toimittamien tietojen osalta ja perustettavaksi ehdotettava kansallinen Schengen-tietojärjestelmä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Momentissa kuvattaisiin ja nimitettäisiin tietyt keskeiset Schengenin yleissopimuksen määrittelyt. Käyttämällä näitä nimiä pykäläkohtaisissa teksteissä välttyttäisiin pitkien määritelmien kirjoittamiselta toistuvasti eri pykälissä.

Poliisin henkilörekisterilaissa tarkoitettaisiin:

Schengenin yleissopimuksella tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehtyä yleissopimusta;

Schengenin sopimusvaltiolla Schengenin yleissopimukseen liittyntä valtiota ja näiden valtioiden kanssa yhteistyösopimusta tehnyttä valtiota. Tähän mennessä Schengenin yleissopimukseen ovat liittyneet Alankomaat, Belgia, Espanja, Luxemburg, Portugali, Ranska, Saksa, Italia, Itävalta ja Kreikka. Islanti ja Norja ovat allekirjoittaneet yhteistyösopimuksen osallistumisesta Schengen-yhteistyöhön;

Toimivaltaisilla Schengen-viranomaisilla poliisia, rajavartiolaitosta, tullilaitosta, ulkomaalaisvirastoa, ulkoasiainministeriötä, Suomen diplomaattista edustustoa, lähetetyn konsulin virastoa ja muuta Suomen edustustoa, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden viisumin ja oleskeluluvan myöntämiseen siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle. Nämä viranomaiset olisivat Schengenin yleissopimuksen 101 artiklan tarkoittamia viranomaisia Suomessa;

Schengenin tietojärjestelmällä Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan tarkoittamaa Schengenin sopimusvaltioiden yhteisesti pe-

rustamaa ja ylläpitämää tietojärjestelmää, joka koostuu kansallisesta osasta kunkin sopimuspuolen alueella ja teknisen tuen yksiköstä, joka on sijoitettu Strasbourgiin Ranskaan; ja

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannalla Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan 3 kappaleen tarkoittamaa teknisen tuen yksikössä sijaitsevaa tiedostoa, joka sisältää Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimittamat tiedot henkilöistä ja esineistä.

Pykälän uusi otsikko ehdotetaan muutettavaksi nyt esitettyä sisältöä paremmin kuvaamaan muotoon "Lain soveltamisala ja määritelmiä".

3 a §. *Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta.* Uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta on Schengenin yleissopimuksen 101 artiklan tarkoittamien toimivaltaisten viranomaisten käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri. Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolet perustavat yhteisen tietojärjestelmän ja ylläpitävät sitä. Tietojärjestelmä koostuu kansallisesta osasta kunkin sopimuspuolen alueella ja Ranskassa sijaitsevasta teknisen tuen yksiköstä. Teknisen tuen yksikköön sijoitettu Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta sisältää kaikkia sopimuspuolia koskevat ilmoitukset henkilöistä ja esineistä. Teknisen tuen yksikkö jakelee keskustietokantaan toimitetut tiedot sellaisenaan kaikkien jäsenvaltioiden kansallisiin osiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan käyttötarkoitus ja mitä tietoja keskustietokantaan saisi kerätä ja luovuttaa tallettavaksi. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan saisivat Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset kerätä ja luovuttaa talletettavaksi ja edelleen Schengenin sopimusvaltioiden kansallisiin osiin toimitettavaksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten so-

veltamiseksi Schengenin yleissopimuksen 94-100 artiklassa määrättyjä tietoja. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämisen sisältö on laaja ja osaksi jäsentymätön. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen on katsottu kuuluvan kaiken sellaisen poliisitoiminnan, jonka tarkoituksena on luoda ja ylläpitää turvallista ja viihtyisää elin- ja toimintaympäristöä yhteiskunnan jäsenille, torjua ja estää ennakolta oikeudenloukkauksia ja häiriöitä sekä poistaa tapahtuneet häiriöt ja selvittää tapahtuneet oikeudenloukkaukset. Valtion turvallisuuden ylläpitäminen liittyy keskeisesti valtion itsemäärämisoikeuteen ja suvereniteettiin.

Schengenin yleissopimuksen 94 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavat henkilötiedot saavat sisältää vain suku- ja etunimen (mahdolliset peitenimet on rekisteröitävä erikseen), erityiset, muuttumattomat fyysiset erityistuntomerkit, toisen etunimen ensimmäisen kirjaimen, syntymäajan ja -paikan, sukupuolen, kansalaisuuden, tiedon siitä, onko kyseinen henkilö aseistettu tai väkivaltainen, ilmoituksen syyn ja toteutettavan toimenpiteen. Schengenin yleissopimuksen artikloissa 95-100 määritellään ne tarkoitukset, joita varten tietoja henkilöistä ja esineistä voidaan toimittaa. Suomessa toimivaltaisten Schengen-viranomaisten tietojen luovuttamiseen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi sovelletaan kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 95 mukaan Schengenin tietojärjestelmään voidaan toimittaa tietoja luovutustarkoituksessa pidettäväksi etsityistä henkilöistä. Artiklan mukaan tiedot talletetaan tietojärjestelmään pyytävän sopimuspuolen oikeusviranomaisen pyynnöstä. Suomessa poliisi toimittaisi tiedot oikeusviranomaisten pyynnöstä tallettavaksi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan. Laissa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (456/1970) säännellään edellytykset ja ehdot luovuttamiselle Suomesta ja Suomeen. Lain 1 §:n mukaan voidaan henkilö, joka vieraassa valtiossa on epäiltyinä, syytteessä tai tuomittu siellä rangaistavaksi säädetystä teosta, luovuttaa Suomesta tuohon valtioon sekä henkilö, joka Suomessa on epäiltyinä, syytteessä tai tuomittu rikoksesta, pyytää luovutettavaksi Suomeen. Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä sääde-

tään kuitenkin laissa rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (270/1960).

Artiklan 96 mukaan tietoja voidaan luovuttaa maahantulokieltoon määräytyistä ulkomaalaisista. Schengenin yleissopimuksessa ulkomaalaisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden kansalainen. Maahantulokiellosta säädetään ulkomaalaislain 43 §:ssä. Päätöksen maahantulokiellosta tekee ulkomaalaisvirasto.

Artiklan 97 mukaan tietoja voidaan luovuttaa kadonneista tai väliaikaiseen turvasäilöön sijoitettavista henkilöistä. Henkilön säilöön otosta on säädetty poliisilain 11 §:ssä. Sen mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni henkilö hänen suojaamiseen henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, turvallisuutta tai terveyttä välittömästi uhkaavalta vaaralta, jos henkilö ei kykene pitämään huolta itsestään eikä vaaraa voida poistaa tai henkilöstä huolehtia muilla keinoin. Kysymyksessä on tahdonvastainen vapauden rajoittaminen henkilön itsensä suojaamiseksi.

Artiklan 98 mukaan tietoja voidaan luovuttaa todistajista tai oikeusviranomaisen eteen haastetuista, rikosprosessissa syytteeseen asetetuista henkilöistä tai henkilöistä, joille on ilmoitettava rangaistustuomiosta tai vaatimuksesta saapua paikalle kärsimään vapauden menettämistä koskeva rangaistus. Artiklan mukaan tiedot on talletettava Schengenin tietojärjestelmään toimivaltaisten oikeusviranomaisten pyynnöstä. Suomessa poliisi toimittaisi tiedot oikeusviranomaisten pyynnöstä tallettavaksi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan. Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 20 §:n 1 momentin mukaan jos rikoksen perusteella tahdotaan tehdä vaatimus jotakuta vastaan, hänet on haastettava vastaamaan. Haasteessa on muun muassa ilmoitettava, onko vastaajan saavuttava tuomioistuimeen henkilökohtaisesti. Luvun 21 §:n 1 momentin mukaan jos rikosasiassa haaste vastaajalle tai kutsu asianomistajalle on annettava tiedoksi ulkomailla, haasteen ja kutsun antaa tuomioistuin. Pykälän 2 momentin mukaan haaste ja kutsu lähetetään vieraan valtion viranomaiselle tiedoksiantoa varten siten kuin kansainvälisestä oikeusavusta (4/1994) rikosasioissa annetussa laissa säädetään. Kansainvälisestä oikeusavusta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan oikeusapupyyntö lähetetään vieraalle valtiolle noudattaen vieraan valtion edellyttämää järjestystä sekä ottaen huomioon, mitä

Suomen ja vieraan valtion välillä mahdollisesti voimassa olevissa sopimuksissa on määrätty. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 26 §:n 2 momentin mukaan jos asianosainen rikosasiassa tahtoo todistajaa kuulusteltavaksi, hänen on pyydettävä haastemiestä tai muuta haastamiseen ja tiedoksiantoon oikeutettua henkilöä kutsumaan todistaja tuomioistuimeen. Luvun 26 a §:n 1 momentin mukaan jos kutsu todistajalle on annettava tiedoksi maan ulkopuolelle, kutsun antaa kihlakunnantuomari tai raastuvanoikeuden puheenjohtaja. Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan vankeusrangaistukseen tai sakon muun torangaistukseen tuomittu on viipymättä tuomion saatua lainvoiman toimitettava suorittamaan rangaistustaan. Lakia täydentävän vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (447/1975) 8 §:n mukaan täytäntöönpanokirjan saatuaan maistraatin tai nimismiehen on toimitettava vankeusrangaistukseen tuomittu suorittamaan rangaistustaan. Asetuksen 13 §:ssä säädetään tilanteista, jolloin täytäntöönpanettava vankeusrangaistukseen tuomittu ei tavata. Jos hänen oleskelupaikkaa ei saada selville, lääninhallituksen on annettava etsintäkuulutus, jonka mukaan tuomittu on toimitettava rangaistusta suorittamaan sieltä, missä hänet tavataan.

Artiklan 99 mukaan tietoja voidaan luovuttaa henkilöistä tai ajoneuvoista salaista tarkkailua tai erityistarkastusta varten. Suomen lainsäädännössä tarkkailulla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa tiedonhankintaa. Säännösten ei ole katsottu rajoittavan sellaisia tiedustelunluontoisia toimenpiteitä, joissa henkilöä seurataan hyvin lyhytaikaisesti lähinnä sen selvittämiseksi, onko hänen varsinaisesti kohdistettavaan tiedonhankintaan aihetta. Rikollisen toiminnan estämiseksi tai keskeyttämiseksi tapahtuvasta tarkkailusta ja teknisestä tarkkailusta (tekniinen kuuntelu, tekninen katselu ja tekninen seuranta) säädetään poliisilain 3 luvussa. Jo tehtyyn rikokseen syylliseksi epäiltyyn henkilöön kohdistuva tiedustelu ja tarkkailu on katsottu perinteisesti sallituksi esitutkintakeinoksi. Esitutkintavaiheen teknisestä tarkkailusta säädetään pakkokeinolain (450/87) 5 a luvussa. Artiklan tarkoittamaan erityistarkastukseen sovellettaisiin Suomessa poliisilakia, pakkokeinolakia ja tullilakia. Poliisilain 16 §:n mukaan ennen esitutkintavaihetta poliisimiehellä on mahdollisuus päästä mm. kulku-

neuvoon, jos on perusteltua syytä olettaa, että esimerkiksi henkeä, henkilökohtaista terveyttä tai vapautta vakavasti vaarantava tapahtuma tai teko on meneillään tai uhkaamassa. Lisäedellytyksenä on, että toimenpide on välttämätön vaaran estämiseksi tai räjähdysaineiden, aseiden tai muiden vaarallisten aineiden ja esineiden löytämiseksi. Esitutkintavaiheessa, jos on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta saadaan pakkokeinolain 5 luvun mukaan esimerkiksi kulkuneuvossa toimittaa etsintä sellaisen seikan tutkimiseksi, jolla voi olla merkitystä epäillyn rikoksen selvittämisessä. Samoin edellytyksin voidaan myös suorittaa henkilöntarkastus tai -katsastus. Tullilain 14 §:ssä säädetään muun muassa tulliviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta suorittaa henkilöön kohdistuva etsintä sekä tarkastaa ajoneuvoja ja esineitä. Tullilain 15 ja 16 §:ssä säädetään henkilöntarkastuksen tai -katsastuksen ja muun kuin henkilön matkatavaroihin tai päällysvaatteisiin kohdistuvan tarkastuksen edellytyksistä. Jos pyydettyyn erityistarkastukseen ei voida soveltaa edellä mainittuja lainkohtia, muutetaan erityistarkastus salaiseksi tarkkailuksi. Schengenin yleissopimuksen 99 artiklan mukaan, jos jonkin sopimuspuolen laki ei salli erityistarkastusta, se muunnetaan automaattisesti tämän sopimuspuolen osalta salaiseksi tarkkailuksi. Artiklassa tarkoitettuja tietoja voidaan artiklan 3 kappaleen mukaan luovuttaa Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi myös valtion turvallisuudesta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä, kun konkreettiset todisteet antavat aihetta olettaa, että tietoja tarvitaan asianomaisen henkilön valtion sisäiselle ja ulkoiselle turvallisuudelle aiheuttaman vakavan vaaran tai muiden vakavien vaarojen ehkäisemiseen. Suomessa poliisi voisi toimittaa 3 kappaleen mukaisia tietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi myös puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosaston pyynnöstä. Poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain (1251/1995) 1 §:n mukaan puolustusvoimat huolehtii muun muassa suojelupoliisille laissa säädettyä toimivaltaa kuitenkin rajoittamatta, sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvan laittoman tiedustelutoiminnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavan laittoman toiminnan estämiseksi poliisin

hallinnosta annetun lain (110/1992) 10 §:n 1 momentissa tarkoitetuista turvallisuus- ja valvontatehtävistä, ei kuitenkaan rikostutkinasta. Valtion sisäiselle ja ulkoiselle turvallisuudelle aiheutuva vakava vaara on tyypillisesti mikä tahansa toiminta, jonka tarkoituksena on loukata perustuslaisia säädettyä valtion oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä sekä kansanvaltaisen ja moniarvoisen yhteiskunnan periaatteita. Muu vakava vaara voisi kohdistua esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

Artiklan 100 mukaan tietoja voidaan luovuttaa haltuunottamista tai rikosprosessin todisteita varten etsittävistä esineistä. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan voidaan tallettaa tietoja varastetuista, kavalletuista tai muutoin kadonneista moottoriajoneuvoista, perä- ja asuntovaunuista, tuliaseista, asiakirjoista, henkilöllisyystodistuksista ja seteleistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Schengenin tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä Suomen osalta toimii poliisin ylijohto toimittamiensa tietojen osalta. Tietosuojasopimuksen 2 artiklan d kohdan mukaan "rekisterinpitäjällä" tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, julkista viranomaista tai virastoa tai muuta yhteisöä, joka on kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen päättämään automaattisesti käsiteltävän rekisterin tarkoituksesta sekä siitä, minkä tyyppisiä henkilötietoja talletetaan ja mitä toimintoja näihin kohdistetaan. Henkilörekisterilain 2 §:n 3 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan henkilöä, yhteisöä tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä. Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan 1 kappaaleen mukaan sopimuspuolet perustavat yhteisen tietojärjestelmän ja ylläpitävät sitä. Sopimuksessa ei kuitenkaan tarkemmin määritellä sitä, mikä viranomainen kunkin maan osalta olisi rekisterinpitäjä. Kun kansallisen Schengen-tietojärjestelmän, joka olisi poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu henkilörekisteri, rekisterinpitäjäksi ehdotetaan poliisin ylijohtoa ja kun kansallisen Schengen-tietojärjestelmän Schengen-kyselyrekisterin tiedot olisivat identtisiä teknisen tuen yksikössä sijaitsevan keskustietokannan kanssa, ehdotetaan, että keskustietokannan rekisterinpitäjänä Suomen toimittamien tietojen osalta olisi myös poliisin ylijohto.

3 b §. *Kansallinen Schengen-tietojärjestel-*

mä. Uudessa pykälässä säädettäisiin kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kansallinen Schengen-tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri. Tietojärjestelmän säännönmukaiseen käyttäjäpiiriin kuuluisi poliisin henkilöstö, jolla olisi lähtökohtaisesti oikeus käyttää tietojärjestelmän tietoja.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että kansallinen Schengen-tietojärjestelmä muodostuu kahdesta osarekisteristä, jotka nimettäisiin. Osarekisterit olisivat Schengen-kyselelyrekisteri ja Schengen-talletusrekisteri.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Schengen-kyselelyrekisterin käyttötarkoitus ja mitä tietoja rekisteriin saisi tallettaa. Schengen-kyselelyrekisteriin talletettaisiin 3 a §:ssä tarkoitettun Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi. Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan mukaan kukin Schengenin sopimusvaltio perustaa oman kansallisen osansa, jonka tiedosto saatettaisiin online tiedonsiirron avulla identtiseksi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan kanssa. Schengen-kyselelyrekisteri toimisi Suomen kansallisena osana. Toimivaltaisilla Schengen-viranomaisilla olisi lähtökohtaisesti oikeus käyttää Schengen-kyselelyrekisteriä. Toimivaltaiset Schengen-viranomaiset voisivat itse päättää siitä, miten laajalle henkilöpiirille kansallisen Schengen-tietojärjestelmän käyttö teknisellä käyttöyhteydellä annettaisiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Schengen-talletusrekisterin käyttötarkoitus ja mitä tietoja rekisteriin saisi kerätä ja tallettaa. Schengen talletusrekisteriin saisi kerätä ja tallettaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tietoja henkilöistä ja esineistä, jos tiedot ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95 -100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin. Poliisi voisi myös toimivaltaiten oikeusviranomaisten sekä puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosaston pyynnöstä tallettaa tietoja Schengen-talletusrekisteriin. Käytännön toimista vastaavana viranomaise-

na toimivan keskusrikospoliisin tehtävänä olisi viipymättä tarkastaa ja muokata Schengen-talletusrekisterin tiedot SIRENE-käsikirjan mukaisiksi ja luovuttaa tiedot sitten tallettavaksi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan. Schengen-talletusrekisterissä voisi siten olla Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan luovutettuja tietoja täydentäviä tietoja (esimerkiksi mikä toimivaltainen Schengen-viranomainen on tiedot hankkinut, mahdollinen rikosilmoituksen numero ja muita juttuun liittyviä lisätietoja).

4 §. *Henkilörekisterin perustaminen.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakiin lisättäväksi ehdotetut 3 a ja 3 b § lueltaisiin momentissa.

10 §. *Yksittäiseen tehtävään liittymättömät tiedot.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälään lisättäisiin säännös siitä, että poliisin yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatuja tietoja, jotka eivät liity kyseiseen yksittäiseen tehtävään saisi kerätä ja tallettaa myös Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan ja kansalliseen Schengentietojärjestelmään. Tällaisia vihjeluonteisia tietoja olisivat lähinnä tiedot salaisen tarkailun tai erityistarkastusten kohteena olemisesta.

Schengenin yleissopimuksen 99 artiklan mukaan salaista tarkkailua tai erityistarkastusta varten Schengenin tietojärjestelmään voidaan rikosten selvittämiseksi ja yleisen turvallisuuden uhkien ehkäisemiseksi tallettaa tietoja henkilöistä tai ajoneuvoista, jos on todisteita, joiden perusteella voidaan olettaa, että tämä henkilö suunnittelee tekensä tai tekee lukuisia ja äärimmäisen vakavia rangaistavia tekoja tai yleinen arvio tästä henkilöstä, erityisesti hänen aiemmin tekemiensä rangaistavien tekojen perusteella antaa aihetta olettaa, että hän tekisi myös tulevaisuudessa erittäin vakavia rangaistavia tekoja. Vakavalla rikoksella Suomessa tarkoitettaisiin sellaisia rikoksia, joista saattaa seurata vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Lisäksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti tietoja voidaan tallettaa Schengenin tietojärjestelmään, kun konkreettiset todisteet antavat aihetta olettaa, että tietoja tarvitaan asianomaisen henkilön valtion sisäiselle ja ulkoiselle turvallisuudelle aiheuttaman vakavan vaaran tai muiden vakavien vaarojen ehkäisemiseen.

11 §. *Arkaluonteiset tiedot.* Pykälän uudessa 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi arkaluonteisten tietojen keräämisestä ja tal-

lettamisesta. Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan ja kansalliseen Schengentietojärjestelmään ei saisi kerätä ja tallettaa henkilörekisterilain 6 §:n 2 momentin 1, 2 ja 4-6 kohdassa mainittuja tietoja. Näitä tietoja olisivat henkilötiedot, jotka on tarkoitettu kuvaamaan rotua tai etnistä alkuperää, henkilön yhteiskunnallista, poliittista tai uskonnollista vakaumusta, henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia, henkilön seksuaalista käyttäytymistä taikka henkilön saamia sosiaalipalveluja, toimeentulotukea, sosiaalivastuuksia ja niihin liittyviä sosiaalihuollon palveluja. Schengenin yleissopimuksen 94 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmään ei saa tallettaa tietosuojasopimuksen 6 artiklan ensimmäisessä virkkeessä luettuja tietoja. Näitä ovat henkilötiedot, joista käy ilmi rotu, poliittiset mielipiteet, uskonnollinen tai muu vakaumus sekä henkilötiedot, jotka koskevat terveyttä tai sukupuolielämää.

13 b §. *Poliisin oikeus saada tietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta.* Uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi poliisin yleisestä oikeudesta saada Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot. Poliisilla olisi oikeus saada yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi sekä Schengen-kyselyrekisterin ylläpitämistä varten Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot. Teknisen tuen yksikkö voisi toimittaa keskustietokannan tiedot poliisin Schengen-kyselyrekisteriin teknisen käytöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa.

Schengenin yleissopimuksen 92 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmässä on Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaitten viranomaisten toimittamat tiedot henkilöistä ja esineistä. Teknisen tuen yksikkö toimittaa tiedot on-line tiedonsiirron kautta Schengenin sopimusvaltioille. Tällä varmistetaan sopimuspuolien kansallisten osien tiedostojen aineellinen identtisyys. Suomessa teknisen tuen yksikön toimittamat tiedot tallettaisivat Schengen-kyselyrekisteriin, joka siten toimisi Schengenin tietojärjestelmän kansallisena osana Suomessa.

14 §. *Tietojen suorakäyttöinen tallettaminen.* Pykälän uudessa 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi toimivaltaisille Schengen-

viranomaisille oikeus yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tallettaa tietoja Schengenin yleissopimuksen artikloissa 95-100 mainituissa tarkoituksessa myös suoraan käyttäen Schengen-talletusrekisteriin.

Artikloiden 95-100 mukaan tietoja saa toimittaa luovutustarkoituksessa pidätettäväksi etsityistä henkilöistä, maahantulokieltoon määrätystä henkilöistä, kadonneista tai väliaikaiseen turvasäilykseen sijoitettavista henkilöistä, todistajista tai oikeusviranomaisen eteen haastetuista, rikosprosessissa syytteen asetetuista henkilöistä tai henkilöistä, joille on ilmoitettava rangaistustuomiosta tai vaatimuksesta saapua paikalle kärsimään vapauden menettämistä koskeva rangaistus tai henkilöistä tai ajoneuvoista salaista tarkailua tai erityistarkastusta varten sekä haluttuunottamista tai rikosprosessin todisteita varten etsittävistä esineistä. Toimivaltaiset Schengen-viranomaiset toimittaisivat Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi haluamansa tiedot Schengen-talletusrekisteriin. Käytännön toimista vastaavana viranomaisena toimiva keskusrikospoliisi tarkistaisi tiedot viivytyksettä ja välittäisi nämä SIRENE-käsikirjan mukaisesti tarkastamansa ja mahdollisesti muokkaamansa tiedot edelleen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan talletettavaksi.

15 §. *Tarkastusoikeuden rajoitukset.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi. Momenttiin lisätään uusi 3 kohta, jossa säädettäisiin tarkastusoikeuden rajoituksesta kansalliseen Schengen-tietojärjestelmään. Tarkastusoikeutta ei olisi jos se on välttämättömä Schengenin tietojärjestelmään toimituksessa ilmoituksessa mainitun oikeudellisen toimenpiteen suorittamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien tai vapauksien suojelemiseksi. Henkilön tarkastusoikeuden rajoittaminen ilmoituksessa mainitun oikeudellisen toimenpiteen suorittamiseksi olisi välttämättömä esimerkiksi tilanteissa, jossa henkilö tarkastusoikeuttaan käyttämällä saisi tietää, että häntä etsitään pidätettäväksi. Lisäksi tietojen toimittaminen asianosaiselle olisi kiellettyä aina salaisen tarkailun tapauksessa. Kun henkilöä koskevat tiedot jäisivät aina salaisen tarkailun tapauksessa rekisteröidyn tarkastusoikeuden ulkopuolelle, ei henkilö voisi rekisterin tarkastusoikeuttaan käyttämällä paljastaa käynnissä olevaa häntä

koskevaa tarkkailutehtävää. Säännös olisi Schengenin yleissopimuksen 109 artiklan 2 kappaleen mukainen.

Tietosuoja-valtuutettu voisi aina rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa kansallisessa Schengen-tietojärjestelmässä olevien rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden. Momentin nykyinen 3 kohta siirtyisi 4 kohdaksi. Momentti pysyisi muutoin ennallaan lukuunottamatta 2 kohtaan tehtävää lakitek-nistä muutosta.

16 b §. *Tarkastusoikeuden toteuttaminen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan osalta.* Uudessa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä, jolla jokainen voisi käyttää Schengenin yleissopimuksen mukaista tarkastusoikeuttaan Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jokaisella on oikeus pyytää teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustettua yhteistä valvontaviranomaista varmistamaan, että häntä koskevien henkilötietojen kerääminen, tallentaminen, käsittely ja käyttö Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannassa tapahtuu lainmukaisesti ja oikein. Tätä tarkoittava pyyntö on esitettävä tietosuoja-valtuutetulle tai poliisille. Poliisille esitettävän varmistuspyynnön voisi esittää missä hyvänsä poliisin palvelutoimistossa, jossa tarkastuspyyntö otettaisiin vastaan ja toimitettaisiin viipymättä tietosuoja-valtuutetulle. Tietosuoja-valtuutettu saattaisi sitten asian yhteisen valvontaviranomaisen käsiteltäväksi.

Schengenin yleissopimuksen 115 artiklan mukaan Schengenin tietojärjestelmän teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustetaan yhteinen valvontaviranomainen, jossa on kaksi edustajaa kultakin 114 artiklan mukaisesti perustetulta kansalliselta valvontaviranomaisesta. Yhteisen valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että Schengenin tietojärjestelmän teknisen tuen yksikkö soveltaa yleissopimuksen määräyksiä oikein. Tätä varten se pääsee Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan. Yhteisellä valvontaviranomaisella on lisäksi toimivalta tutkia Schengenin tietojärjestelmän toimintaan liittyviä käyttö- ja tulkintakysymyksiä, sopimuspuolten kansallisten valvontaviranomaisten toteuttamaan itsenäiseen valvontaan tai järjestelmään pääsyä koskevan itsenäisen oikeuden käyttämisen liittyviä kysymyksiä sekä valmistella yhteisiä ehdotuksia todettujen ongelmien ratkaisemiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1

momentissa säädetty poliisille esitetty varmistuspyyntö olisi esitettävä henkilökohtaisesti poliisin luona ja samalla pyynnön esittäjän olisi todistettava henkilöllisyytensä. Menettely olisi sama kuin käytettäessä tarkastusoikeutta poliisin henkilörekistereihin. Tietojen salassapidon ja arkaluonteisuuden vuoksi poliisin on pystyttävä varmistamaan pyynnön esittäjän henkilöllisyys.

19 §. *Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille.* Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi. Momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että poliisi ei saa luovuttaa Schengen-kyselyrekisterin tietoja momentissa säädettyihin tarkoituksiin ellei jäljempänä 3 momentissa ole toisin säädetty.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin poliisille oikeus luovuttaa Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja tietoja toimivaltaisille Schengen-viranomaisille Schengenin yleissopimuksen 95 - 100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin. Säännös olisi Schengenin yleissopimuksen 101 artiklan 1 kappaleen mukainen.

Poliisille säädettäisiin myös oikeus luovuttaa Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja tietoja muille toimivaltaisille Schengen-viranomaisille myös muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuden liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi. Vakavalla rikoksella Suomessa tarkoitettaisiin sellaisia rikoksia, joista saattaa seurata vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Tietojen käyttäminen olisi mahdollista vain, jos tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan toimittanut Schengenin sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen, on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Suostumus olisi hankittava käytännön toimista vastaavana viranomaisena toimivan keskusrikospoliisin välityksellä ennen tietojen käyttöä. Säännös olisi Schengenin yleissopimuksen 102 artiklan 3 kappaleen mukainen.

Lisäksi poliisille säädettäisiin oikeus luovuttaa Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja toimivaltaisille Schengen-viranomaisille, jos tiedot ovat tarpeen ulkomaalaislaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Ulkomaalaislain mukaan viisumin ja oleskeluluvan myöntää ulkomailla Suomen diplomaattinen edustusto tai lähetetyn

konsulin virasto taikka myös muu Suomen edustusto, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle. Oleskeluluvan Suomessa olevan diplomaattisen edustuston tai lähetetyn konsulin viraston henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenelleen myöntää ulkoasiainministeriö. Muukalaispassin ja pakolaisen matkustusasiakirjan sekä oleskeluluvan ilman oleskelulupaa Suomeen saapuvalla muulle kuin Euroopan talousalueen kansalaiselle myöntää ja peruuttaa ulkomaalaisvirasto. Viisumin ilman viisumia Suomeen saapuvalla myöntää ulkomaalaisvirasto tai sen ohjeiden mukaan maahantulopaikan passintarkastusviranomainen. Turvapaikkahakemuksen ratkaisee ulkomaalaisvirasto. Ulkomaalaisen käännättämisestä päättää passintarkastusviranomainen tai ulkomaalaisvirasto. Ulkomaalaisvirasto päättää myös ulkomaalaisen maasta karkottamisesta ja maahantulokiellosta.

Säännös olisi Schengenin yleissopimuksen 101 artiklan 2 kappaleen mukainen.

20 §. *Tietojen luovuttaminen ulkomaille.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, jossa säädettäisiin poliisille oikeus luovuttaa Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi Schengenin yleissopimuksen 94 artiklassa tarkoitettuja tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95-100 artikloissa määrättyihin tarkoituksiin. Yleissopimuksen 94 artiklan mukaan keskustietokantaan talletettavat henkilötiedot saavat sisältää vain suku- ja etunimen (mahdolliset peitenimet on rekisteröitävä erikseen), erityiset, muuttumattomat fyysiset erityistuntemerkit, toisen etunimen ensimmäisen kirjaimen, syntymäajan ja -paikan, sukupuolen, kansalaisuuden, tiedon siitä, onko kyseinen henkilö aseistettu tai väkivaltainen, ilmoituksen syyn ja toteutettavan toimenpiteen. Schengenin yleissopimuksen artikloiden 95-100 mukaan tietoja voidaan tallettaa luovutustarkoituksessa pidettäväksi etsityistä henkilöistä, maahantulokieltoon määrättyistä henkilöistä, kadonneista tai väliaikaiseen turvasäilöön sijoitettavista henkilöistä, todistajista tai oikeusviranomaisen eteen haastetuista, rikosprosessissa syytteeseen asetetuista henkilöistä tai henkilöistä, joille on ilmoitettava rangaistustuomiosta tai vaatimuksesta saapua paikalle kärsimään vapauden menettämistä koskeva rangaistus tai henkilöistä tai

ajoneuvoista salaista tarkkailua tai erityistarkastusta varten sekä haltuunottamista tai rikosprosessin todisteita varten etsittävistä esineistä. Tiedot olisi luovutettava keskusrikospoliisin välityksellä. Keskusrikospoliisi voisi myös suorakäyttöisesti teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa luovuttaa näitä tietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan tallettavaksi.

Nykyinen 7 momentti siirtyisi 8 momentiksi.

22 §. *Tietojen käyttäminen muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetäisiin poliisin oikeudesta käyttää Schengen-kyselyrekisterin tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi. Tietojen käyttäminen olisi mahdollista vain, jos tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan toimittanut Schengenin sopimusvaltion toimivaltainen viranomais, on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Poliisi voisi siten käyttää tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen samoin edellytyksin kuin se voisi lakiehdotuksen 19 §:n 3 momentin mukaan luovuttaa kyseisiä tietoja muille toimivaltaisille Schengen-viranomaisille muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen.

Lisäksi poliisilla olisi oikeus käyttää Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja, jos tiedot ovat tarpeen ulkomaalaislaissa säädettyjen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi. Ulkomaalaislaissa on poliisin tehtäväksi säädetty oleskeluluvan ja viisumin myöntäminen tietyissä tapauksissa. Lisäksi poliisi päättää ulkomaalaisen säilöönotosta ja tekee esityksen ulkomaalaisvirastolle ulkomaalaisen maastakarkottamisesta.

Säännös olisi Schengenin yleissopimuksen 102 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukainen.

23 §. *Luotettavuuslausunnot.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Momenttiin lisättäisiin säännös siitä, ettei Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan ja kansallisen Schengen-tietojärjestelmän tietoja saa käyttää luotettavuuslausuntoja

annettaessa. Säännös olisi Schengenin yleissopimuksen 102 artiklan mukainen.

24 §. *Virheelliseksi todettu tieto.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetäisiin, että virheelliseksi todettua tietoa ei saa säilyttää Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannassa eikä kansallisessa Schengen-tietojärjestelmässä. Schengenin yleissopimuksen 110 artiklan mukaan jokainen henkilö voi saattaa asiavirheitä sisältävät itseään koskevat tiedot oikaistavaksi tai oikeudettomasti tallennetut itseään koskevat tiedot poistettaviksi.

24 e §. *Tietojen poistaminen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ja kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä.* Uudessa pykälässä säädetäisiin tietojen poistamisesta Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ja kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että toimivaltaisten Schengen-viranomaisten Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan ja Schengen-kyselyrekisteriin toimittamat ja Schengen-talletusrekisteriin henkilön tavoittamiseksi tallettamat henkilötiedot poistetaan, kun tiedot eivät enää ole tarpeen siihen tarkoitukseen, jota varten ne on toimitettu. Tietoja henkilön tavoittamiseksi talletetaan rekistereihin Schengenin yleissopimuksen 95, 97 ja 98 artiklan perusteella. Kun henkilö on tavoitettu, on häntä koskevat tiedot poistettava rekistereistä. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden tarkastamisesta. Tietojen uudelleen tarkastamisesta tehdään merkintä. Schengenin yleissopimuksen 99 artiklassa tarkoitettujen salaista tarkkailua ja erityistarkastusta varten talletettujen tietojen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan kuitenkin viimeistään yhden vuoden kuluttua niiden tallentamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin, että myönnettyjä henkilötodistuksia ja rekisteröityjä seteleitä koskevia tietoja säilytetään kuitenkin enintään viisi vuotta ja moottoriajoneuvoja, perävaunuja ja asuntovaunuja koskevia tietoja enintään kolme vuotta ja muita kuin 1 momentissa mainittuja tietoja 10 vuotta niiden tallentamisesta. Näitä muita tietoja olisivat esimerkiksi maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevat tiedot.

Säännökset olisivat Schengenin yleissopi-

muksen 112 ja 113 artikloiden mukaisia.

Nykyinen 24 e pykälä siirtyisi 24 f pykäläksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. Säättämisjärjestys

Lakiehdotuksessa esitetään säädettäväksi Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan luovutettavista Schengenin yleissopimuksen 95-100 artiklassa määrättyjä tarkoituksia varten kerättävistä ja talletettavista henkilöitä ja esineitä koskevista tiedoista, näiden tietojen käytöstä ja luovuttamisesta sekä jokaisen oikeudesta pyytää teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustettua yhteistä valvontaviranomaista tarkastamaan itseään koskevat tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta.

Schengenin yleissopimuksen 94 artiklan 3 kappaleen mukaan erityisesti tietosuojasopimuksen 6 artiklan ensimmäisessä virkkeessä lueteltuja tietoja ei saa tallettaa Schengenin tietojärjestelmään. Näitä henkilötietoja, joista käy ilmi rotu, poliittiset mielipiteet tai uskonnollinen tai muu vakaumus, samoin kuin henkilötiedot, jotka koskevat terveyttä tai sukupuolielämää, ei saa käsitellä automaattisessa tietojenkäsittelyssä, ellei kansallinen lainsäädäntö takaa riittävää turvaa. Henkilörekisterilain 6 §:n mukaan henkilörekisteriin merkittäviksi ei saa kerätä eikä rekisteriin tallettaa arkaluonteisia tietoja. Pykälän 2 momentin mukaan arkaluonteisina tietoina pidetään muun muassa tietosuojasopimuksen 6 artiklan ensimmäisessä virkkeessä lueteltuja tietoja. Lakiehdotuksen 11 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jossa säädettäisiin kielto kerätä ja tallettaa näitä arkaluonteisina pidettäviä henkilötietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan ja kansalliseen Schengen-tietojärjestelmään. Schengenin yleissopimuksen 102 artiklassa on säännökset niistä tapauksista, joissa sopimuspuolet

voivat käyttää 95-100 artiklassa määrättyjä tietoja muihin kuin niihin tarkoituksiin, jotka on määrätty kullekin kyseisissä artikloissa tarkoitetuille ilmoitustyypeille. Lakiehdotuksen 19 ja 22 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jossa rajattaisiin poliisin oikeus luovuttaa Schengen-kyselyrekisterin tietoja toimivaltaisille Schengen-viranomaisille ja poliisin oikeus käyttää näitä tietoja Schengenin yleissopimuksen 102 artiklan mukaisesti.

Schengenin yleissopimuksen 109-111 ja 114-115 artiklassa on säännökset henkilön oikeudesta päästä Schengenin tietojärjestelmään liitettyihin itseään koskeviin tietoihin ja tarkastusoikeuden käyttämistä koskevat rajoitukset sekä yhteistä valvontaviranomaista koskevat säännökset. Lakiehdotuksen 15 ja 16 b §:ään ehdotetaan lisättäväksi tarkastusoikeuden käyttämistä Schengenin tietojärjestelmään ja yhteistä valvontaviranomaista koskevat säännökset, jotka olisivat Schengenin yleissopimuksen 109-111 ja 114-115 artiklan mukaiset. Schengenin yleissopimuksen 112 ja 113 artiklassa on säännökset Schengenin tietojärjestelmään liitettyjen tietojen säilytysajoista. Lakiehdotuksen uudessa 24 e §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tietojen poistaminen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ja kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä. Tietojen säilytysajat olisivat Schengenin yleissopimuksen 112 ja 113 artiklan mukaiset.

Kun otetaan huomioon rekisteröinnin taustalla oleva tärkeä yhteiskunnallinen tarve ja lakiehdotuksessa henkilöä koskevien tietojen keräämiselle, tallettamiselle ja käytölle asetetut tiukat Schengenin yleissopimuksen, tietosuojasopimuksen ja tietosuojasuosituksen mukaiset edellytykset, ei ehdotus hallituksen käsityksen mukaan ole ongelmallinen hallitusmuodon 8 §:n kannalta.

Edellä mainituista syistä lakiehdotus hallituksen käsityksen mukaan voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Hallitus kuitenkin pitää suotavana, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

poliisin henkilökistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisin henkilökistereistä 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (509/1995) 1 §:n otsikko ja 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 10 §, 15 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti, 15 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti laissa 4/1998, sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 4/1998, uusi 3 momentti, lakiin uusi 3 a ja 3 b §, 11 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 13 b §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 4/1998, uusi 3 momentti, lakiin uusi 16 b §, 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 4/1998, uusi 3 momentti, 20 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 4/1998, uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7 momentti siirtyy 8 momentiksi, 22 §:ään uusi 2 momentti, 24 §:ään, siitä mainitulla lailla 4/1998 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, lakiin uusi 24 e §, jolloin nykyinen 24 e § siirtyy 24 f §:ksi, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala ja määritelmiä

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poliisin henkilökistereitä ovat poliisiasiain tietojärjestelmä, hallintoasiain tietojärjestelmä, epäiltyjen tietojärjestelmä, suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä, Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta ja kansallinen Schengen-tietojärjestelmä sekä 2 luvun mukaisesti perustetut rekisterit.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *Schengenin yleissopimuksella* tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehtyä yleissopimusta;

2) *Schengenin sopimusvaltiolla* Schengenin yleissopimukseen liittyntä valtiota ja näiden valtioiden kanssa yhteistyösopimuksen tehnyttä valtiota;

3) *toimivaltaisilla Schengen-viranomaisilla* poliisia, rajavartiolaitosta, tullilaitosta, ulkomaalaisvirastoa, ulkoasiainministeriötä, Suomen diplomaattista edustustoa, lähetetyn

konsulin virastoa ja muuta Suomen edustustoa, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden viisumin ja oleskeluluvan myöntämiseen siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle;

4) *Schengenin tietojärjestelmällä* Schengenin sopimusvaltioiden yhteisesti perustamaa ja ylläpitämää tietojärjestelmää, joka koostuu kansallisesta osasta kunkin sopimuspuolen alueella ja teknisen tuen yksiköstä;

5) *Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannalla* teknisen tuen yksiköön sijoitettua tietokantaa, joka sisältää Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimittamat tiedot henkilöistä ja esineistä.

3 a §

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta on Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilökisteri.

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan saavat Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset kerätä ja luovuttaa tallettavaksi ja edelleen Schengenin

sopimusvaltioiden kansallisiin osiin toimitettavaksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi Schengenin yleissopimuksen 94-100 artiklassa määrättyjä tietoja.

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaa pitää Suomen osalta poliisin ylijohito toimittamiensa tietojen osalta.

3 b §

Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä

Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri.

Kansallisen Schengen-tietojärjestelmän osarekistereitä ovat:

- 1) Schengen-kyselyrekisteri; ja
- 2) Schengen-talletusrekisteri.

Schengen-kyselyrekisteriin talletetaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua keskustietokannasta siihen talletetut tiedot.

Schengen-talletusrekisteriin saavat toimivaltaiset Schengen-viranomaiset kerätä ja tallettaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin.

4 §

Henkilörekisterin perustaminen

Muu kuin 1 a, 1 b, 2, 3, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettu poliisin henkilörekisteri voidaan käyttötarkoituksesta riippuen perustaa:

- 1) poliisin valtakunnalliseen käyttöön;
- 2) useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön;
- 3) poliisiyksikön käyttöön; tai
- 4) poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön.

10 §

Yksittäiseen tehtävään liittymättömät tiedot

Poliisin yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatuja poliisilain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, jotka eivät liity kyseiseen yksittäiseen tehtävään, saa kerätä ja tallettaa vain 2, 3, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin sekä tilapäisiin 8 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin.

11 §

Arkaluonteiset tiedot

Henkilörekisterilain 6 §:n 2 momentin 1, 2 ja 4—6 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan saa kerätä ja tallettaa 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettuun henkilörekisteriin.

13 b §

Poliisin oikeus saada tietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta

Poliisilla on oikeus saada yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi sekä 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Schengen-kyselyrekisterin ylläpitämistä varten Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot. Teknisen tuen yksikkö voi toimittaa Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot Schengen-kyselyrekisteriin teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielissä muodossa.

14 §

Tietojen suora käyttöinen tallettaminen

Toimivaltaiset Schengen-viranomaiset voivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tallettaa 3 b §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun Schengen-talletusrekisteriin tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleis-

sopimuksen 95-100 artiklassa määrättyjä tarkoituksia varten.

15 §

Tarkastusoikeuden rajoitukset

Sen lisäksi, mitä henkilörekisterilain 12 §:ssä säädetään, lain 11 §:ssä tarkoitettua tarkastusoikeutta ei ole myöskään:

- 1) epäiltyjen tietojärjestelmään;
- 2) suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään;
- 3) kansalliseen Schengen-tietojärjestelmään Schengenin yleissopimuksen 109 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa; eikä
- 4) muihin poliisin henkilörekistereihin sisältyviin henkilöä tai tekoa koskeviin luokitus-, tarkkailu- tai tekotapatietoihin.

16 b §

Tarkastusoikeuden toteuttaminen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan osalta

Jokaisella on oikeus pyytää teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustettua yhteistä valvontaviranomaista varmistamaan, että häntä koskevien henkilötietojen kerääminen, tallentaminen, käsittely ja käyttö Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannassa tapahtuu lainmukaisesti ja oikein. Tätä tarkoittava pyyntö on esitettävä tietosuojavaltuutetulle tai poliisille. Poliisille esitetty varmistuspyyntö on poliisin viipymättä toimitettava tietosuojavaltuutetulle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poliisille esitettävä varmistuspyyntö on esitettävä henkilökohtaisesti poliisin luona, ja pyynnön esittäjän on samalla todistettava henkilöllisyytensä.

19 §

Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille

Poliisi saa luovuttaa poliisin henkilörekistereistä, lukuun ottamatta 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Schengen-kyselyrekisteriä, teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja, jotka ovat tarpeen:

- 1) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;

- 2) rajavartio- ja tulliviranomaiselle rajojen ja raja-alueen valvontaa, ulkomaanliikenteen valvontaa, tullirikosten ennalta estämistä ja selvittämistä tai henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten;

- 3) tuomioistuimille ja syyttäjäviranomaisille etsintäkuulutusten seuraamista varten, vankeinhoitoviranomaisille vankeja koskevien etsintäkuulutusten seuraamista varten sekä oikeusministeriölle ja sotilasviranomaisille näiden omien etsintäkuulutusten seuraamista varten;

- 4) tuomioistuimille ja syyttäjäviranomaisille ampuma-aseisiin, aseiden osiin, patruunoihin tai erityisen vaarallisiin ammuksiin liittyvien asioiden käsittelyä varten;

- 5) ulkomaalaisvirastolle Suomen kansalaisuutta, ulkomaalaisten maahantuloa, maassa oleskelua ja työntekoa sekä pakolaisia ja turvapaikkaa koskevien asioiden käsittelyä varten;

- 6) Ajoneuvohallintokeskukselle tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvorekisterin ylläpitoa varten;

- 7) poliisilain 8 §:ssä säädetyt erityiset poliisivaltuudet omaavalle virkamiehelle poliisilain 1 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi siten kuin tämän lain 17 ja 18 §:ssä säädetään; sekä

- 8) rajavartio- ja tulliviranomaiselle sekä puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosastolle Euroopan poliisiviraston toimivaltaan kuuluvan rikollisuuden ja muiden vakavien rikollisuuden muotojen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Poliisi saa luovuttaa toimivaltaisille Schengen-viranomaisille 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja tietoja Schengenin yleissopimuksen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin. Rekisteriin talletettuja tietoja poliisi saa myös luovuttaa toimivaltaisille Schengen-viranomaisille muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi, edellyttäen että tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan toimittanut Schengenin sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen, on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Rekisteriin talletettuja maahantulokielttoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja poliisi

saa luovuttaa toimivaltaisille Schengen-viranomaisille ulkomaalaislaissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten.

20 §

Tietojen luovuttaminen ulkomaille

Poliisilla on oikeus luovuttaa Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja Schengenin tietojärjestelmän keskus-tietokantaan talletettavaksi Schengenin yleis-sopimuksen 94 artiklassa tarkoitettuja tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuk-sen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituk-siin. Tiedot on luovutettava keskusrikospoliis-in välityksellä. Keskusrikospoliisi saa luovuttaa tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa.

22 §

Tietojen käyttäminen muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen

Poliisilla on oikeus käyttää myös 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun Schengen-kyselyrekisterin tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi, edellyttäen että tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskus-tietokantaan toimittanut Schengenin sopi-musvaltion toimivaltainen viranomainen on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Sen lisäksi poliisilla on oikeus käyttää rekisteriin talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja, jos tiedot ovat tarpeen ulkomaalaislaissa säädettyjen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi.

23 §

Luotettavuuslausunnot

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa annettaessa ei saa kuitenkaan käyttää 2, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettujen rekisterien tietoja tai 8 §:ssä tarkoitetuissa rekistereissä olevia 10 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

24 §

Virheelliseksi todettu tieto

Virheelliseksi todettua tietoa ei kuitenkaan saa säilyttää 3 a eikä 3 b §:ssä tarkoitettussa rekisterissä.

24 e §

Tietojen poistaminen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ja kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä.

Toimivaltaisten Schengen-viranomaisten 3 a §:ssä ja 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin toimittamat ja 3 b §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin henkilön tavoittamiseksi talletta-mat henkilötiedot poistetaan, kun tiedot eivät enää ole tarpeen siihen tarkoitukseen, jota varten ne on toimitettu. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan viimeis-tään kolmen vuoden kuluttua niiden tallenta-misesta tai edellisestä tietojen tar-peellisuuden tarkastamisesta. Tietojen uudelleen tarkastamisesta tehdään merkintä. Schengenin yleissopimuksen 99 artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä varten talletettujen tietojen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan kuitenkin viimeistään yhden vuoden kuluttua niiden tallentamisesta.

Tiedot henkilötodistuksista ja rekiste-röidyistä seteleistä poistetaan viiden vuoden kuluttua niiden tallentamisesta, tiedot moot-toriajoneuvoista, perävaunuista ja asunto-vaunuista kolmen vuoden kuluttua niiden tallentamisesta ja muut kuin 1 momentissa mainitut tiedot 10 vuoden kuluttua niiden tallentamisesta.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sisäasiainministeri *Jan-Erik Enestam*

Laki

poliisin henkilökärekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisin henkilökärekistereistä 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (509/1995) 1 §:n otsikko ja 2 momentti, 4 §:n 1 momentti, 10 §, 15 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti, 15 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 23 §:n 2 momentti laissa 4/1998, sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 4/1998, uusi 3 momentti, lakiin uusi 3 a ja 3 b §, 11 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 13 b §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 4/1998, uusi 3 momentti, lakiin uusi 16 b §, 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 4/1998, uusi 3 momentti, 20 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 4/1998, uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7 momentti siirtyy 8 momentiksi, 22 §:ään uusi 2 momentti, 24 §:ään siitä mainitulla lailla 4/1998 kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, lakiin uusi 24 e §, jolloin nykyinen 24 e § siirtyy 24 f §:ksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Lain soveltamisala

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poliisin henkilökärekistereitä ovat poliisiasiaien tietojärjestelmä, hallintoasiaien tietojärjestelmä, epäiltyjen tietojärjestelmä ja suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä sekä 2 luvun mukaisesti perustetut rekisterit.

Ehdotus

1 §

Lain soveltamisala ja määritelmiä

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poliisin henkilökärekistereitä ovat poliisiasiaien tietojärjestelmä, hallintoasiaien tietojärjestelmä, epäiltyjen tietojärjestelmä, suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä, Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta ja kansallinen Schengen-tietojärjestelmä sekä 2 luvun mukaisesti perustetut rekisterit.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) Schengenin yleissopimuksella tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehtyä yleissopimusta;

2) Schengenin sopimusvaltiolla Schengenin yleissopimukseen liittyntä valtiota ja näiden valtioiden kanssa yhteistyösopimuksen tehnyttä valtiota;

3) toimivaltaisilla Schengen-viranomaisilla poliisia, rajavartiolaitosta, tullilaitosta, ulkomaalaisvirastoa, ulkoasiainministeriötä, Suomen diplomaattista edustustoa, lähetetyn

Voimassa oleva laki

Ehdotus

konsulin virastoa ja muuta Suomen edustus toa, jos ulkoasiainministeriö on antanut tarvittavan valtuuden viisumin ja oleskeluluvan myöntämiseen siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle;

4) Schengenin tietojärjestelmällä Schengenin sopimusvaltioiden yhteisesti perustamaa ja ylläpitämää tietojärjestelmää, joka koostuu kansallisesta osasta kunkin sopimuspuolen alueella ja teknisen tuen yksiköstä;

5) Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannalla teknisen tuen yksiköön sijoitettua tietokantaa, joka sisältää Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimittamat tiedot henkilöistä ja esineistä.

3 a §

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokanta on Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri.

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan saavat Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset kerätä ja luovuttaa tallettavaksi ja edelleen Schengenin sopimusvaltioiden kansallisiin osiin toimitettavaksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi Schengenin yleissopimuksen 94-100 artiklassa määrättyjä tietoja.

Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaa pitää Suomen osalta poliisin ylijohto toimittamiensa tietojen osalta.

3 b §

Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä

Kansallinen Schengen-tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri.

Kansallisen Schengen-tietojärjestelmän osarekistereitä ovat:

- 1) Schengen-kyselyrekisteri; ja
- 2) Schengen-talletusrekisteri.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Schengen-kyselyrekisteriin talletetaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua keskustietokannasta siihen talletetut tiedot.

Schengen-talletusrekisteriin saavat toimivaltaiset Schengen-viranomaiset kerätä ja tallettaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin.

4 §

Henkilörekisterin perustaminen

Muu kuin 1 a, 1 b, 2 ja 3 §:ssä tarkoitettu poliisin henkilörekisteri voidaan käyttötarkoituksesta riippuen perustaa:

- 1) poliisin valtakunnalliseen käyttöön;
- 2) useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön;
- 3) poliisiyksikön käyttöön; tai
- 4) poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön.

4 §

Henkilörekisterin perustaminen

Muu kuin 1 a, 1 b, 2, 3, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettu poliisin henkilörekisteri voidaan käyttötarkoituksesta riippuen perustaa:

- 1) poliisin valtakunnalliseen käyttöön;
- 2) useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön;
- 3) poliisiyksikön käyttöön; tai
- 4) poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön.

10 §

Yksittäiseen tehtävään liittymättömät tiedot

Poliisin yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatuja poliisilain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, jotka eivät liity kyseiseen yksittäiseen tehtävään, saa kerätä ja tallettaa vain 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin sekä tilapäisiin 8 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin.

10 §

Yksittäiseen tehtävään liittymättömät tiedot

Poliisin yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatuja poliisilain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, jotka eivät liity kyseiseen yksittäiseen tehtävään, saa kerätä ja tallettaa vain 2, 3, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin sekä tilapäisiin 8 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Arkaluonteiset tiedot

Henkilörekisterilain 6 §:n 2 momentin 1,2 ja 4—6 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan saa kerätä ja tallettaa 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettuun henkilörekisteriin.

13 b §

Poliisin oikeus saada tietoja Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta

Poliisilla on oikeus saada yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi sekä 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettun Schengen-kyselyrekisterin ylläpitämistä varten Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot. Teknisen tuen yksikkö voi toimittaa Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannan tiedot Schengen-kyselyrekisteriin teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielissä muodossa.

14 §

Tietojen suorakäyttöinen tallettaminen

Toimivaltaiset Schengen-viranomaiset voivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilöiden liikkumista koskevien Schengenin yleissopimuksen määräysten soveltamiseksi tallettaa 3 b §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun Schengen-talletusrekisteriin tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuksen 95-100 artiklassa määrättyjä tarkoituksia varten.

15 §

Tarkastusoikeuden rajoitukset

Sen lisäksi, mitä henkilörekisterilain 12 §:ssä säädetään, lain 11 §:ssä tarkoitettua tarkastusoikeutta ei ole myöskään:

- 1) epäiltyjen tietojärjestelmään;

15 §

Tarkastusoikeuden rajoitukset

Sen lisäksi, mitä henkilörekisterilain 12 §:ssä säädetään, lain 11 §:ssä tarkoitettua tarkastusoikeutta ei ole myöskään:

- 1) epäiltyjen tietojärjestelmään;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään; eikä

3) muihin poliisin henkilörekistereihin sisältyviin henkilöä tai tekoa koskeviin luokitus-, tarkkailu- tai tekotapatietoihin.

2) suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään;

3) kansalliseen Schengen-tietojärjestelmään sisältyviin Schengenin yleissopimuksen 109 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa; eikä

4) muihin poliisin henkilörekistereihin sisältyviin henkilöä tai tekoa koskeviin luokitus-, tarkkailu- tai tekotapatietoihin.

16 b §

*Tarkastusoikeuden toteuttaminen
Schengenin tietojärjestelmän
keskustietokannan osalta*

Jokaisella on oikeus pyytää teknisen tuen yksikön valvontaa varten perustettua yhteistä valvontaviranomaista varmistamaan, että häntä koskevien henkilötietojen kerääminen, tallentaminen, käsittely ja käyttö Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannassa tapahtuu lainmukaisesti ja oikein. Tätä tarkoittava pyyntö on esitettävä tietosuojavaltuutetulle tai poliisille. Poliisille esitetty varmistuspyyntö on poliisin viipymättä toimitettava tietosuojavaltuutetulle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu poliisille esitettävä varmistuspyyntö on esitettävä henkilökohtaisesti poliisin luona ja, pyynnön esittäjän on samalla todistettava henkilöllisyytensä.

19 §

Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille

Poliisi saa luovuttaa poliisin henkilörekistereistä teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja, jotka ovat tarpeen:

1) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;

2) rajavartio- ja tulliviranomaiselle rajojen ja raja-alueen valvontaa, ulkomaanliikenteen valvontaa, tullirikosten ennalta estämistä ja selvittämistä tai henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten;

3) tuomioistuimille ja syyttäväviranomaisille etsintäkuulutusten seuraamista varten,

19 §

Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille

Poliisi saa luovuttaa poliisin henkilörekistereistä, lukuun ottamatta 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Schengen-kyseilyrekisteriä, teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja, jotka ovat tarpeen:

1) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;

2) rajavartio- ja tulliviranomaiselle rajojen ja raja-alueen valvontaa, ulkomaanliikenteen valvontaa, tullirikosten ennalta estämistä ja selvittämistä tai henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten;

3) tuomioistuimille ja syyttäväviranomaisille etsintäkuulutusten seuraamista varten,

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

vankeinhoitoviranomaisille vankeja koskevien etsintäkuulutusten seuraamista varten sekä oikeusministeriölle ja sotilasviranomaisille näiden omien etsintäkuulutusten seuraamista varten;

4) tuomioistuimille ja syyttäjäviranomaisille ampuma-aseisiin, aseiden osiin, patruunoihin tai erityisen vaarallisiin ammuksiin liittyvien asioiden käsittelyä varten;

5) ulkomaalaisvirastolle Suomen kansalaisuutta, ulkomaalaisen maahantuloa, maassa oleskelua ja työntekoa sekä pakolaisia ja turvapaikkaa koskevien asioiden käsittelyä varten;

6) Ajoneuvohallintokeskukselle tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvorekisterin ylläpitoa varten;

7) poliisilain 8 §:ssä säädetty erityiset poliisivaltuudet omaavalle virkamiehelle poliisilain 1 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi siten kuin tämän lain 17 ja 18 §:ssä säädetään; sekä

8) rajavartiolaitos- ja tulliviranomaiselle sekä puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosastolle Euroopan poliisiviraston toimivaltaan kuuluvan rikollisuuden ja muiden vakavien rikollisuuden muotojen estämiseksi ja selvittämiseksi.

vankeinhoitoviranomaisille vankeja koskevien etsintäkuulutusten seuraamista varten sekä oikeusministeriölle ja sotilasviranomaisille näiden omien etsintäkuulutusten seuraamista varten;

4) tuomioistuimille ja syyttäjäviranomaisille ampuma-aseisiin, aseiden osiin, patruunoihin tai erityisen vaarallisiin ammuksiin liittyvien asioiden käsittelyä varten;

5) ulkomaalaisvirastolle Suomen kansalaisuutta, ulkomaalaisen maahantuloa, maassa oleskelua ja työntekoa sekä pakolaisia ja turvapaikkaa koskevien asioiden käsittelyä varten;

6) Ajoneuvohallintokeskukselle tieliikenteen tietojärjestelmän ajoneuvorekisterin ylläpitoa varten;

7) poliisilain 8 §:ssä säädetty erityiset poliisivaltuudet omaavalle virkamiehelle poliisilain 1 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi siten kuin tämän lain 17 ja 18 §:ssä säädetään; sekä

8) rajavartiolaitos- ja tulliviranomaiselle sekä puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosastolle Euroopan poliisiviraston toimivaltaan kuuluvan rikollisuuden ja muiden vakavien rikollisuuden muotojen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Poliisi saa luovuttaa toimivaltaisille Schengen-viranomaisille 3 b §:n ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun Schengen-kyselyrekisteriin talletettuja tietoja Schengenin yleis-sopimuksen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituksiin. Rekisteriin talletettuja tietoja poliisi saa myös luovuttaa toimivaltaisille Schengen-viranomaisille muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuuteen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi, että tiedot Schengenin tietojärjestelmän keskustietokantaan toimittanut Schengenin sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen, on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Rekisteriin talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja poliisi saa luovuttaa toimivaltaisille Schengen-viranomaisille ulkomaalaislaissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Tietojen luovuttaminen ulkomaille

Tietojen luovuttamisesta ulkomaille on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätään.

Poliisilla on oikeus luovuttaa Schengenin sopimusvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja Schengenin tietojärjestelmän keskus-tietokantaan tallettavaksi Schengenin yleis-sopimuksen 94 artiklassa tarkoitettuja tietoja, jotka ovat tarpeen Schengenin yleissopimuk-sen 95-100 artiklassa määrättyihin tarkoituk-siin. Tiedot on luovutettava keskusrikospoliin välityksellä. Keskusrikospoliisi saa luo-vuttaa tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa.

22 §

*Tietojen käyttäminen muuhun kuin
tietojen keräämis- ja tallettamis-
tarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen*

Poliisilla on oikeus käyttää 3 b §:n 2 mo-mentin 1 kohdassa tarkoitetun Schengen-ky-selyrekisterin tietoja muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, jos se on välttämätöntä yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vaka-van vaaran torjumiseksi, valtion turvallisuus-teen liittyvien vakavien syiden vuoksi tai vakavan rikoksen estämiseksi, edellyttäen että tiedot Schengenin tietojärjestelmän kes-kustietokantaan toimittanut Schengenin sopi-musvaltion toimivaltainen viranomainen on ennalta antanut tähän suostumuksensa. Sen lisäksi poliisilla on oikeus käyttää rekisteriin talletettuja maahantulokieltoon määrättyjä ulkomaalaisia koskevia tietoja, jos tiedot ovat tarpeen ulkomaalaislaissa säädettyjen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi.

23 §

Luotettavuuslausunnot

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa annettaessa ei saa kuitenkaan käyttää epäil-tyjen tietojärjestelmän tietoja tai 8 §:ssä tar-

Edellä 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa annettaessa ei saa kuitenkaan käyttää 2, 3 a ja 3 b §:ssä tarkoitettujen rekisterien tietoja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koitetuissa rekistereissä olevia 10 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

tai 8 §:ssä tarkoitetuissa rekistereissä olevia 10 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

24 §

Virheelliseksi todettu tieto

24 e §

Tietojen poistaminen muista pysyvistä henkilörekistereistä

Muista esitutkintaa, poliisitutkintaa sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä varten perustetuista henkilörekistereistä kuin 1 a §:ssä säädetystä poliisiasian tietojärjestelmästä poistetaan tiedot seuraavasti:

1) poliisin valtakunnalliseen käyttöön perustetuista manuaalisesti ylläpidettävistä rekistereistä yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta;

2) poliisiyksikön ja useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön perustetuista henkilörekistereistä 10 vuoden kuluttua rekisteröinnin aiheuttaneen teon, toimenpiteen tai tapahtuman merkitsemisestä, sekä

3) poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön perustetuista pysyvistä henkilörekistereistä silloin, kun tieto on todettu rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeettomaksi.

Edellä 1 momentissa säädettyistä rekistereistä tiedot poistetaan kuitenkin yhden vuoden kuluttua:

1) esitutinnan päättämisestä, kun esitutkinassa on käynyt ilmi, ettei rikosta ole tehty;

2) esitutkintaviranomaisen esitutkintalain 2 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä jättää ryhtymättä toimenpiteisiin rikokseen syyllisen saattamiseksi syytteeseen;

3) epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta, kun esitutkinassa on käynyt ilmi, ettei ketään voida saattaa syytteeseen;

Virheelliseksi todettua tietoa ei kuitenkaan saa säilyttää 3 a eikä 3 b §:ssä tarkoitettussa rekisterissä.

24 e §

Tietojen poistaminen Schengenin tietojärjestelmän keskustietokannasta ja kansallisesta Schengen-tietojärjestelmästä

Toimivaltaisten Schengen-viranomaisten 3 a §:ssä ja 3 b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin toimittamat ja 3 b §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun rekisteriin henkilön tavoittamiseksi tallettamat henkilötiedot poistetaan, kun tiedot eivät enää ole tarpeen siihen tarkoitukseen, jota varten ne on toimitettu. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua niiden tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuuden tarkastamisesta. Tietojen uudelleen tarkastamisesta tehdään merkintä. Schengenin yleissopimuksen 99 artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä varten talletettujen tietojen säilyttämisen tarpeellisuus tutkitaan kuitenkin viimeistään yhden vuoden kuluttua niiden tallentamisesta.

Tiedot henkilötodistuksista ja rekisteröidyistä seteleistä poistetaan viiden vuoden kuluttua niiden tallentamisesta, tiedot moottoriajoneuvoista, perävaunuista ja asuntovaunuista kolmen vuoden kuluttua niiden tallentamisesta ja muut kuin 1 momentissa mainitut tiedot 10 vuoden kuluttua niiden tallentamisesta.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4) siitä, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon syyttäjän tekemästä päätöksestä, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta; tai

5) siitä, kun rekisteröityä vastaan nostettu syyte on tuomioistuimen lainvoimaisella ratkaisulla hylätty.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa sekä 2 momentissa mainituilla perusteilla ei henkilötietoja poisteta, jos henkilön tietoihin on liitetty henkilöä koskevia hänen omaan turvallisuuteensa tai poliisin työturvallisuuteen liittyviä tietoja.

Muista hallintoasiain käsittelyä varten perustetuista henkilörekistereistä kuin 1 b §:ssä tarkoitetusta hallintoasiain tietojärjestelmästä poistetaan tiedot yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

